CALDERON DE LA BARCA

HAYAT BİR RÜYADIR

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

ÇEVİREN: BAŞAR SABUNCU

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Genel Yayın: 2341

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüpanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüpanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamıyacaktır.

23 Haziran 1941
Maarif Vekili
Hasan Âli Yücel

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

CALDERON DE LA BARCA
HAYAT BİR RÜYADIR

ÖZGÜN ADI
LA VIDA ES SUEÑO

ÇEVİREN
BAŞAR SABUNCU

Sertifika No: 11213

EDİTÖR
ALİ ALKAN İNAL

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
ASLIHAN AĞAOĞLU

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

I. BASKI, EYLÜL 2011, İSTANBUL

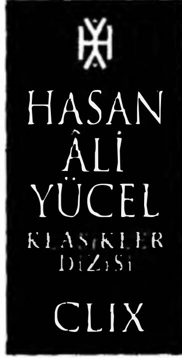
ISBN 978-605-360-777-1 (CİLTLİ)
ISBN 978-605-360-376-4 (KARTON KAPAKLI)

BASKI
YAYLACIK MATBAACILIK
LİTROS YOLU FATİH SANAYİ SİTESİ NO: 12/197-203
TOPKAPI İSTANBUL
(0212) 612 58 60
Sertifika No: 11931

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

CALDERON DE LA BARCA

HAYAT BİR RÜYADIR

ÇEVİREN:
BAŞAR SABUNCU

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Kişiler

Polonya Kralı BASILIO
Prens SEGISMUNDO
Moskova Dükü ASTOLFO
Yaşlı saraylı CLOTALDO
Uşak CLARÍN
Prenses ESTRELLA
Soylu bayan ROSAURA

Askerler, Muhafızlar, Saraylılar, Uşaklar

Olaylar Polonya sarayında, başkente yakın bir kalede ve kırlık alanda geçer

Birinci Gün

1. Sahne

(*Bir yanda dik bir yamaç, karşı yanda, alt bölümünde Segismundo'nun zindanının bulunduğu bir kule.*)

(*Seyircilerin karşısına düşen kule kapısı yarı aralıktır. Olay gün kararırken başlar.* Rosaura *tepenin zirvesinde görünür. Erkek giyimli, yol kılığındadır. Ardında Clarín'le birlikte yamaçtan iner.*)

ROSAURA

Ey rüzgarlarla yarışan,
at suretinde kanatlı canavar;*
alevsiz şimşek,
tüysüz kuş, pulsuz balık
yolunu yitirmiş dört ayaklı;
daha ne zamana kadar
dört döneceksin
yalçın kayaların ürkütücü sarmalında?
Gel bu dağda konakla,
hayvanların da bir sürücüsü olsun.
Alnına yazılandan gayrı
gidecek yolu olmayan bense,
gün ışıklarına meydan okuyan

---

* Hippogriffe (ç.n.)

şu sarp tepelerin
dikenli, çorak yamacını izleyeceğim,
körü körüne, umutsuzca.
Bu yabancıyı kötü ağırlıyorsun Polonya.
Toprağına kanıyla imzalattın giriş iznini;
daha ilk adımında
acılar yağdırdın başına.
Kaderim şimdiden belli:
Kim acır bu talihsize?

CLARÍN

Talihsizlere deyiverin hanımım.
O alanda ben de sizden geri kalmam doğrusu.
Serüven peşinde,
ikimiz birlikte ayrıldık ülkemizden;
onca çılgınlık ve onca beladan sonra,
birlikte ulaştık buralara;
ikimiz birlikte yuvarlandık şu yamaçtan az önce.
Eh, eziyetleri paylaştımsa,
hesaptan da payımı istemekte haksız mıyım?

ROSAURA

Payını vermedimse Clarín,
talihsizliklerini bizzat sayıp dökerek
ağlaşma hakkını
senin elinden almamak için;
"yakınmak öylesine zevklidir ki,
sırf o zevki tatmak için mutsuzluğun peşinden koşmalı"
demiş düşünürün biri.

CLARÍN

Senin düşünür ayyaş bunağın teki olmalı.
Onu şöyle evire çevire pataklayıp,
yakınmaktan ne zevk alıyormuş bir sınamalı!
Ah, güneş başka ufuklara yollanırken,
bu ıssız dağ başında ne yapacağız hanımım
yayan yapıldak?

ROSAURA

Böylesine inanılmaz bir şey kime görünmüş?
Düş gücüm gözlerimi
yanıltmıyorsa büsbütün,
akşamın titrek ışıklarında
bir yapı görür gibiyim.

CLARÍN

İsteğimin yanıltması değilse,
ben de benzer bir şey görüyorum.

ROSAURA

Gün ışığına çıkmaktan utanır gibi
kapkaranlık bir yapı,
çıplak kayaların ortasına dikili.
Güneşin alevlerine kadar uzanan
sipsivri kayaların arasında
tepeden yuvarlanıvermiş bir taş sanki.

CLARÍN

Yaklaşalım hanımım;
böylece bakıp durmak yerine,
bizi konuk etmelerini dileyelim
o yapıda oturanlar her kimse.

ROSAURA

Kapısı aralık,
daha doğrusu, karanlık kusan
ürkütücü ağzı.

(*Zincir şakırtıları duyulur.*)

CLARÍN

Neler duyuyorum, ey Tanrım?

ROSAURA

Kanım dondu, hem de meraktan yanıp kavruluyorum.

CLARÍN

Zincir şakırtısı değil miydi duyduğum?
Prangaya vurulmuş bir mahkûm tutulmuyorsa orada,
şeytan canımı alsın.

(*Zindandan Segismundo'nun sesi duyulur.*)

SEGISMUNDO

Vah bana, vah talihsiz!

ROSAURA

Ne acılı bir çığlık!
Yeni kederler kapımızı çalıyor besbelli.

CLARÍN

Benim için de yepyeni kaygılar.

ROSAURA

Clarín...

CLARÍN

Hanımım...

ROSAURA

Bu büyülü kulenin tehlikelerinden kaçalım.

CLARÍN

Benim kaçmaya bile mecalim kalmadı.

ROSAURA

Uzaklaşan gündüzün
can çekişen aydınlığında,
soluk yıldızların
kararsız ve titrek ışıkları
daha da mı ürkütücü kılıyor dersin
şu karanlık yapıyı?
Evet, gölgeyle aydınlık arasında
seçer gibiyim,
yaşayan bir ölünün mezarını,
kapkaranlık zindanı.
Hayvan postlarına bürünmüş
bir adam yatıyor orada, zincire vurulu;
tek yoldaşı bir meşale.
Madem kaçamıyoruz,
iniltilerine kulak verip
derdini öğrenelim bari.

2. Sahne

(*Kapı açılır, hayvan postları giydirilmiş; prangalı Segismundo görünür. Zindan bir meşalenin soluk ışığıyla aydınlanmaktadır.*)

SEGISMUNDO

Vah zavallı ben, vah karayazılı!
Bana bunları reva gördünse
ey göklerdeki Tanrı,
öğrenmek isterim, dünyaya gelirken
ne suç işledim sana karşı.
Hayata gözümü açar açmaz öğrendim,
doğmakmış meğer insanoğlunun en büyük suçu.
Gerekçesi bu mu beni cezalandırmanın?
Yine de bilmek isterdim,
bunca eza ve cefayı hak etmek için
doğmaktan gayrı
seni nasıl öfkelendirdim?
Başkaları da doğmadılar mı,
tıpkı benim gibi?
Benden zerresini esirgediğin
ayrıcalıklarla ödüllendirmedin mi onları?
Kuş tekmil güzelliğiyle gelir dünyaya;
kanatlı bir demetken
tüylü çiçeğe dönüşür dönüşmez,
ana yuvasının koruyucu sıcaklığını terk edip
göklerdeki ovalara yükselir.
Daha mı sınırlı olmalı benim özgürlüğüm,
ondan daha bilinçliyim diye?
Vahşi hayvan doğar
ve rengârenk lekeli postu,
Tanrı'nın tılsımlı dokunuşuyla
yıldızlarla donanır donanmaz,
vahşetin gerekliliğini öğrenir doğadan,

ormanlara korku salar,
yürekli ve acımasız.
İçgüdülerim daha az vahşi diye,
daha sınırlı mı olmalı benim özgürlüğüm?
Dalgalarla yosunların yavrusu balık,
soluk bile alamaz doğduğunda;
ama pullu bir kayığa dönüşünce,
buzlu derinlikleri dışında,
uçsuz bucaksız denizlerin
tadını çıkarır doyasıya.
Benim özgürlüğüm daha mı sınırlı olmalı,
ondan daha akıllıyım diye?
Irmak oluşur yeryüzünde ve
çiçekler arasında sürünen
bir solucandan yılana dönüşür dönüşmez,
yatağında alıp başını gider,
kıyılarındaki tarlaları şenlendirir
derinden derine şırıltısıyla.
Irmaklardan da çok hayat doluyken,
daha mı sınırlı olmalı benim özgürlüğüm?
Bu acılı düşünce
beynimi sardığında,
bir yanardağ gibi alevlenen
yüreğimi koparıp atmak istiyorum
göğsümden paramparça.
Hangi yasa, hangi kural, hangi görenek,
Tanrı'nın vahşi hayvanlara,
kuşlara, balıklara, akarsulara
tanıdığı özgürlükleri
esirgeyebilir bir insandan?

ROSAURA

Söyledikleri hem acıma,
hem korku uyandırdı içimde.

SEGISMUNDO
Kimdir çığlıklarımı dinleyen?
Sen misin Clothaldo?
CLARÍN
(*Hanımına, alçak sesle.*)
Evet deyin.
ROSAURA
Şu buzdan kubbenin altında,
yakınmalarınıza kulak veren kişi
başka bir talihsiz, ne yazık ki.
SEGISMUNDO
Zayıflığıma tanık olduğun için
öldüreceğim seni,
(*Rosaura'yı yakalar.*)
paramparça edeceğim,
şu ellerimle;
madem dediklerimi duydun!
CLARÍN
Ben sağırım,
hiç bir şey duymadım.
ROSAURA
Eğer bir insanoğlu olarak doğduysan,
ayaklarına kapanmam
hayatımı kurtarmaya yetmeli.
SEGISMUNDO
Sesin yatıştırdı öfkemi,
soluğun elimi durdurdu,
soylu duruşun şaşırttı beni.
Kimsin sen? Kendimi bildiğimden beri
hem beşiğim, hem mezarım olan
bu kulede ömür tükettiğim için,
dünyayı pek az tanıyorum;
doğduğumdan bu yana
yaşayan bir iskelet,

can çekişen bir hayalet olarak
havasını soluduğum
şu kıraç dağdan başka yer görmedim.
Üstüme çökmüş laneti bilen ve
beni yeryüzü ile gökyüzü üstüne
iyi kötü eğiten
tek kişiden başkasıyla konuşmadım;
karabasanlarla gölgelerin oyuncağı,
insanların arasında vahşi bir hayvan,
vahşi hayvanlar arasında bir insanım ben;
siyaset derslerimi hayvanlardan aldım,
gezegenlerin çapını ölçmeyi
kuşlardan öğrendim;
ama sen, yalnızca sen
öfkemin ateşini soğuttun,
gözlerimi kamaştırdın,
kulaklarımı okşadı sesin;
sana baktıkça, daha çok bakmak istiyorum.
İçtikçe içesi geliyor,
susuzluktan kavrulmuş gözlerimin:
Oysa çok su içen boğulup ölürmüş.
Sana daha çok bakayım,
seni daha çok içsin de gözlerim,
öleyim varsın.
Seni seyretmek öldürecekse beni,
hiç görmemenin bedeli kimbilir nedir?
Acılı bir ölümden de beteri,
sınır tanımaz öfke, bitimsiz acı.
Abartıyorum belki;
ama mutsuz birine hayat vermek,
mutlu birinin hayatına son vermek gibidir.

ROSAURA

Seni görmenin ürküntüsü,
seni dinlemenin şaşkınlığı içinde,
ne söyleyeceğimi, ne soracağımı

bilemez oldum büsbütün.
Tek diyeceğim, ola ki
Tanrı bugün
beni buralara yönlendirmekle,
–kendinden daha mutsuz birini görmek
teselli sayılırsa eğer–
gönlümü teselli etmek istedi.
Yol kıyısında biten yabani otlardan
gayrı yiyeceği olmayan,
yoksul mu yoksul
bir bilge kişiden söz ederler.
"Benden daha yoksul, daha mutsuz
bir insan var mıdır?" deyivermiş günün birinde.
Başını çevirmesiyle yanıtını da almış: Bakmış,
kendisinin attığı yaprakları topluyor bir başkası.
İşte ben de tıpkı öyle,
kör talihe lanet okuyup,
"Benden talihsiz biri var mı" diye
yakınıyordum bugüne kadar.
Sorumun karşılığını senden aldım:
Meğer benim çektiklerim,
senin çektiklerinin yanında hiç kalırmış.
Yine de başıma gelenleri öğrenmek
acılarını azıcık hafifletecekse,
anlatacaklarıma kulak ver.
Ben...

3. Sahne

CLOTALDO
(*Sesi dışarıdan duyulur.*)
Nöbetçiler! Ya uyukladınız ya da ödleklikten
iki kişinin zindana girmesine fırsat verdiniz...
ROSAURA
Kapımıza yeni dertler gelip dayandı anlaşılan.

SEGISMUNDO

Clotaldo bu, zindanın komutanı.
Ardı arkası kesilmez mi başımdaki belanın?

CLOTALDO

(*Dışarıdan.*)
... Koşun, yakalayın onları
parmaklarını kımıldatmaya kalmadan,
ölü ya da diri.

NÖBETÇİLER

(*Dışarıdan.*)
İhanet!

CLARÍN

Ah sayın zindan bekçileri,
madem komutanınız size iki seçenek sundu,
kolayını seçin, diri yakalayın bizi.
(*Elinde bir tabancayla Clotaldo ile askerler girerler; hepsinin yüzleri maskeli.*)

CLOTALDO

(*Askerlere, alçak sesle.*)
Yüzünüzü göstermeyin.
Bizi bu zindanda kimse tanımamalı.

CLAİRN

Maskeli baloya mı katıldık yoksa?

CLOTALDO

Ah, kralımızın
bu kayaların sakladığı sırlara sokulmayı
yasaklayan buyruğuna karşın
bölgenin sınırlarını aşan cahiller,
silahlarınızla birlikte
hemen teslim olun;
yoksa, şu madeni yılan
iki atımlık zehrini
gümbür gümbür yüzünüze kusar.

SEGISMUNDO

Ama onların ölümüne ağlamaya kalmadan,

tırnaklarım ve dişlerimle
paramparça ederek zincirli gövdemi,
bilmiş ol ey acımasız efendim,
ben de canıma kıyarım Tanrı'nın izniyle.

CLOTALDO

Öylesine kara yazılmış ki kaderin,
doğmadan önce ölmüştün sen.
Bilmez misin Segismundo?
Yersiz gururunu, sınırsız öfkeni
dizginlemek için zincire vuruldun.
Şimdi yok yere karşı komaya yeltenme.
(*Nöbetçilere.*)
Hücresine götürün onu,
kapıyı sürgüleyin.
(*Nöbetçiler Segismundo'yu tutarlar.*)

SEGISMUNDO

Ah göklerdeki Tanrım, ne iyi ettin
özgürlüğümü elimden almakla!
Yoksa, güneşinin ışınlarını kırmak için
dağlarda kayaları üst üste yığan
bir devin gücüyle dikilirdim karşına.

CLOTALDO

İşte öyle yapamayasın diye belki,
bunca acı çekiyorsun şimdi.
(*Birkaç nöbetçi Segismundo'yu hücresine götürüp, kapıyı kapatırlar.*)

4. Sahne

ROSAURA

Gururu hoş görmediğinize bakılırsa,
önünüzde diz çökerek
avuçlarınızdaki bir hayatı bağışlamanızı
dilenmek düşüyor bana;
merhamet yüreğinizi yumuşatsın.

"Ne gururun, ne yalvarmanın değeri var bence"
diyecek kadar acımasız olamazsınız.

CLARÍN

Tiyatro oyunlarında
insanları derinden etkileyen
bu duygular bana vız gelir derseniz,
ne gururlu, ne alçakgönüllü,
iki arada bir derede olan bendeniz
bize imdat eli uzatmanızı dilerim.

CLOTALDO

Hey, oradakiler!

ASKERLER

Buyurun efendim?

CLOTALDO

Şunların silahlarını alıp,
gözlerini bağlayın;
nerden nasıl çıktıklarını anlamasınlar.

ROSAURA

Burada komutan siz olduğunuza göre,
kılıcımı yalnızca size teslim ederim.

CLARÍN

Bendenizse her önüme çıkana
verebilirim, kılıcımı buyurun.

ROSAURA

Canım pahasına da olsa,
değeri benden önce kuşananla ölçülen
bir rehin olarak teslim ediyorum kılıcımı.
Emanetimi gözünüz gibi koruyun;
tam olarak bilmesem de,
bu altın kakmalı kılıcın
pek çok gizemi barındırdığını sanıyorum.
Çiğnenmiş onurumun öcünü almak uğruna
Polonya'ya gelmek cesaretini de
ondan aldım yalnızca.

CLOTALDO
(Kendi kendine.)
Nedir bu Tanrım?
Kuşkularım ve kaygılarım da katlanıyor
acılarımla birlikte.
(Rosaura'ya.)
Kim verdi sana bu kılıcı?
ROSAURA
Bir kadın.
CLOTALDO
Adı neydi o kadının?
ROSAURA
Adını söyleyemem.
CLOTALDO
Bu kılıcın bir gizemi olduğunu nerden biliyorsun,
ya da neden öyle sanıyorsun peki?
ROSAURA
Onu bana veren şöyle dedi:
"Polonya'ya git ve aklını kullanarak,
ülkenin önde gelenleriyle soyluların
bu kılıcı görmelerini sağla.
İçlerinden biri, hiç kuşkun olmasın,
kanatları altına alacaktır seni."
Belki de artık yaşamıyordur diye,
o kişinin adını vermekten kaçındı.
CLOTALDO
(Kendi kendine.)
Neler duyuyorum Tanrım?
Bütün bunlar düş mü, gerçek mi?
Bilmiyorum, bilemiyorum.
İşte elimde, taşıyan her kimse
benden oğluna düşkün bir babanın
şefkatini görür diye söz vererek
güzel Violante'ye armağan ettiğim kılıç.

Ne yapacağımı bilemiyorum;
kanadım altına almak şöyle dursun,
çok önceden verilmiş bir yargı uyarınca,
hayatına son vermek zorundayım
şimdi kılıcı taşıyanın.
Ne saçma bir yazgı!
Ne kara bir yazı!
Bu delikanlı benim oğlum:
Hem kılıç kanıtlıyor kimliğini,
hem de onu görür görmez,
bir tutsağın dışardan gelen bir ses üzerine
pencereye koşması gibi,
gönlümün derinliklerinde çırpınmaya başlayan
babalık önsezim.
Benliğimizin pencereleri gözlerimden
tuzlu yaşlarla fışkırıyor
şaşkına dönmüş yüreğimin titreşimleri.
Ne yapmalıyım? Ne yapabilirim ey ulu Tanrım?
Onu krala teslim etmek, ölüme göndermek olur;
saklamaksa, bağlılık yeminime ihanet.
Bir yanda sevgi, öte yanda sadakat.
Ne olmuş? Nasıl duraksarsın?
Hayattan da, baba sevgisinden de
üstün tutulmaz mı kralına kayıtsız şartsız bağlılık?
Çiğnenmiş onurumun öcünü almaya geldim,
demedi mi bu delikanlı?
Onurunu çiğneten erkek onursuzdur,
öyle biri de benim oğlum olamaz,
benim soylu kanım değil damarlarında akan.
Ama öylesine kırılgan bir şeydir ki
şu onur onur diye yüceltilen,
insanın başı dara düşmeye görsün,
bir vuruşta kırılır, bir solukta kararır;
soylu bir yürek sahibine de kala kala,

her türlü belayı göze alarak,
öcünü almaya çabalamak kalır.
Onuru uğruna bunca tehlikeye atıldığına bakılırsa,
evet bu delikanlı benim kanımdan, benim oğlum.
İçine düştüğüm ikilemin tek çözümü,
huzuruna çıkıp, bu benim oğlumdur diyerek,
kraldan beklemek son hükmü.
Adımı sanımı gözetir de,
olur a, belki yumuşar yüreği.
Oğlumun hayatını kurtarabilirsem,
öcünü almasına yardımcı olurum;
yok idamını buyurursa kral,
babası olduğumu öğrenemeden ölür.
(*Rosaura ile Clarín'e.*)
Benimle gelin yabancılar.
Felakete uğrayan yalnız siz değilsiniz;
ölmek mi daha büyük bir mutsuzluk, yaşamak mı?
Bilemez oldum artık.
(*Çıkarlar.*)

5. Sahne

(*Krallık sarayının büyük salonu.*)

(*Bir yandan Astolfo ile ona eşlik eden askerler, karşıdan Estrella ile nedimeleri girerler. Sahne dışından davullar, borular, askeri müzik duyulur.*)

ASTOLFO
Göktaşlarına benzer ışıltısına
davullar, borular, kuşlar
ve çeşmelerin şırıltısı eşlik ediyor
sevinçle, bir ağızdan.
Uyumlu ezgilerle,
bu göksel güzelin belirmesini selamlıyorlar

ortak bir hayranlıkla.
Geceyi kovan gündüzle yarışan siz, hanımefendi,
zaferini yudumlayan gün doğumu,
dingin doğanın ta kendisi,
hem de savaşçı tanrıçasınız,
ve gönlümün kraliçesi.

ESTRELLA

Söz eylemle sınanacak olursa,
uzak durmaya çabaladığım
gerilimin hemen yalanlayacağı
böylesine güzel sözler söylemekle
tedbirsizlik ediyorsunuz;
kulağımın duyduğu iltifatlar,
gözümün gördüğü düşmanlıkla
doğrusu hiç uyuşmuyor.
Bilin ki, diliyle okşayıp, eliyle öldürmek
ancak vahşi hayvanlara yaraşan
en büyük alçaklıktır.

ASTOLFO

Sözlerimin içtenliğinden
kuşkuya düştüğünüze bakılırsa,
beni yanlış tanıyorsunuz Estrella.
Karar vermeden önce,
benim davam nedir
lütfen bir dinleyin.
Polonya kralı III. Estorgue öldüğünde,
şimdiki kralımız Basilio ile
sizin ve benim analarımız olan
iki kızını varis bıraktı ardında.
Şimdi daha adil bir krallıkta
yıldızlardan örülü bir çatının altında yatan
anneniz Clorilene kızların yaşça büyüğüydü.
Kızların küçüğü güzel Recisunda,
Tanrı ömür versin, annem, yani sizin teyzeniz,

Moskova'ya gelin gitmiş, ben de orada doğmuşum.
Sadede geleyim. Yılların yükü altında yorgun,
şimdi kadınların ardında koşmaktan çok
zamanını bilimsel araştırmalara adayan
kralımız Basilio, çocuk sahibi olamadan dul kaldı.
Böylece, siz ve ben
Polonya tahtının varisleri olduk.
Siz büyük kızdan doğduğunuzu ileri sürerek
hak iddia ediyorsunuz;
bense küçük kızın çocuğu olsam da,
bir erkek olarak
tahtta önceliğimin bulunduğunu.
İkimizde gerekçelerimizi
dayımıza açık seçik anlattık.
O ise niyetinin
ikimizi uzlaştırmak olduğunu belirterek,
bugün burada buluşmamızı istedi.
Moskova'dan kalkıp geldim,
size savaş açmaya değil,
bana savaş açmaya sizi kışkırtmak için.
Umarım tanrıların en bilgesi aşk
bir pazarlığı gereksiz kılar:
Sizi daha da yüceltmek için,
dilerim dayımız tacını size bağışlar da
kraliçe olursunuz; benim kraliçem!
Değerleriniz size zafer kazandırır,
aşkımsa, bir krallık.

ESTRELLA

Böylesine bir eliaçıklık karşısında,
gönlüm altta kalmak istemez.
Krallık tacını
ancak size armağan etmek için
kabul ederim.
Ama öte yandan bilin ki, aşkım

ikiyüzlü oyunlara katlanamaz:
Boynunuzdaki madalyon
söylediğiniz güzel sözleri yalanlıyor.

ASTOLFO

Size açıklamak isterim ki...
(*Davulların vurduğu duyulur.*)
Neyse, bunları başka bir zamana bırakalım.
Kralla danışmanlarının geldiklerini duyuruyor
şu davul sesleri.

6. Sahne

(*Müzik. Yaşlı kral Basilio ile maiyetindekiler girerler.*)

ESTRELLA

Bilge Thales...

ASTOLFO

Bilgin Euklides...

ESTRELLA

Sen ki yıldızlar evreninin...

ASTOLFO

Gizemli işaretlerini...

ESTRELLA

Yönetensin...

ASTOLFO

Yön verensin...

ESTRELLA

Yorumlayansın...

ASTOLFO

Yörüngelerini...

ESTRELLA

Etkilerini...

ASTOLFO

Ölçüp, hesaplayansın...

ESTRELLA
Alçakgönüllülükle kucaklayarak...
ASTOLFO
Sevgiyle öpmek için...
ESTRELLA
O ulu ağacın sarmaşığı olmama izin verin.
ASTOLFO
Ayaklarınıza kapanmama izin verin.
BASILIO
Kucaklayın beni sevgili yeğenlerim.
Çağrıma böylesine içtenlikle karşılık verdiğinize
pişman olmayacaksınız;
yakınmaya hakkınız olmasın diye,
ikinize de eşitlikle davranacağıma güvenin.
Uzun bir ömür yükünün yorgunluğuyla,
şimdi sizden tek istediğim,
bir süre hiç ses etmeden,
anlatacaklarıma kulak vermeniz;
olayların gelişimini öğrenince,
bana herhalde hak vereceksiniz.
Sevgili yeğenlerim, yüce Polonya soyluları,
akrabalar, dostlar beni dinleyin.
Biliyorsunuz, bilimsel yetkinliğimle
bilgin sıfatını hak etmiş biriyim
tüm dünyanın gözünde;
zamana ve unutulmaya karşı
adımı korumak için
Thimantes'nin fırçası ile Lysippos'un mermeri,
Büyük Basilio olarak tanıttılar beni evrene.
Bilimler arasında ise, bilirsiniz,
yüksek matematikle ilgilendim öncelikle:
Matematikle ulaştım,
zamanla yarışarak,
geleceği önceden görme yetisine.

Gelecek yüzyıllarda olacaklar
bir bir belirdiğinde gökyüzü haritalarında,
benim bugünden öngördüklerimi
anlatmak ayrıcalığını almış oluyorum zamanın elinden.
Güneşin parıldattığı o buz halkacıklarının,
ay ışığının kucakladığı camdan sarayların,
ışıklı yörüngelerinde
yıldızların kuşandığı pırlanta topların
verdiği gizemli işaretler,
iyi ya da kötü kaderimizi bildiren
elmastan sayfalarla ciltlenmiş kitaplara,
ya da değerli taşlarla bezeli defterlere
gökyüzünün ışıklı harflerle kazıdığı yazılara dönüşerek,
çalışmalarımın odağını oluşturdu
hayatım boyunca.
O yazıları öylesine kolayca okumayı öğrenince,
gezegenlerin tekmil hareketlerini
düşünsel olarak izleyebilmeyi de başardım
hızlı yolculukları sürecinde.
Tanrı'ya şükürler olsun
başıma gelecek felaketi de önceden okudum,
yoksa onların ilk kurbanı ben olacaktım.
Çünkü kimi zaman, bilgi
sahibine yönelik bir silaha dönüşür
ve öğrendikleri kendi canına kıymaya iter
talihi dönmüş kişiyi.
Hiçbir şeyi saklamadan anlatacağım;
şimdi sizlerle paylaşacağım olayların gelişimi
benim sözlerimden çok daha açıklıkla
anlatacaktır gerçi olup biteni; bu nedenle,
bir kez daha dilerim beni dikkatle dinlemenizi.
Eşim Clorilene
talihsiz oğlumuzu doğurduğunda,
canlı mezarı ana rahminden

çıkmasının öncesinde,
nice uğusuz alametler belirdi göklerde.
Düşlerin karanlık dehlizlerinde,
annesi bilmem kaç kez gördü
insan suretinde bir canavarın
rahmini yırtarak, kanlar içinde
dünyaya gelirken, kendisini canından ettiğini.
Doğmakla ölmek benzer serüvenlerdir aslında.
Doğum günü yaklaşırken,
pek ender görülen türden
ön belirtiler de sıklaştı giderek;
kanlara bulanmış güneşin
ayla kıyasıya çekiştiği
bir ortamda dünyaya geldi çocuk.
Ama dünya aralarına girince,
o tanrısal gezegenler
kıyasıya kapışamadıklarından,
en gözalıcı ışıklarıyla çarpıştılar.
İsa'nın ölümüne
kanlı gözyaşları döktüğü günden bu yana
görülmüş en büyük güneş tutulması oluştu;
öylesine ürkütücüydü ki görüntü,
alev alev tutuşan küre
kıyamet gününün geldiğini sandı.
Gökyüzü karardı, yapılar sarsıldı,
taş yağmuru boşandı bulutlardan,
ırmaklar oluk oluk kanlı aktı.
Böylesine felaketler,
uğursuz belirtiler eşliğinde
doğdu oğlum Segismundo.
Doğasını açığa vurmakta da hiç gecikmedi,
"İyiliğe kötülükle karşılık verdiğime göre,
ben bir insanım!" diyerek,
anasının canını aldı hemen.

Araştırmalarıma dönüp bakınca,
dünyanın en ölçüsüz
adamı olacağını gördüm oğlumun;
dinsiz, imansız, küstah biri,
ve hükümdarların en acımasızı.
Bir hıyanet okuluna,
bir cürüm tapınağına dönüştürdüğü
krallığımız bölünüp parçalanırken;
öfkeye kapılarak, bunca suç ve günahın
hıncını benden çıkarmaya kalkışacağını;
–söylerken bile titriyorum–
günün birinde kendimi onun önünde
dize gelmiş bulacağımı gördüm.
Böylesine karamsar sonuçlar
kimin aklını karıştırmaz?
Sonunda ürkütücü bir gelecek
vaat eden öngörülerime uyarak,
ve yıldızların yeniden
hayırlı yörüngelerine dönmeleri umuduyla,
dünyaya gelmiş canavarı
bir yere kapatmaya karar verdim.
Her yana çocuğun ölü doğduğu duyuruldu.
Güneş ışınlarının bile
yollarını güçlükle bulduğu
kayalık dağlarda bir kule yaptırdım.
Bölgeye girmek ağır cezalarla yasaklandı.
İşte orada yaşadı Segismundo;
Clotaldo'dan başka
hiçbir insan yüzü görmeden,
kimseyle konuşmadan;
her şeyden yoksun, tutsak.
Çektiklerinin tek tanığı Clotaldo,
kimi bilimsel kavramları öğretti ona,
Katolik inançlarına uygun yetişmesini sağladı.
Üç düşünce çelişiyor aklımda:

İlki, ülkem Polonya'ya
öyle bir sevgiyle bağlıyım ki,
zalim bir hükümdara teslim edemem;
ikincisi, hem yeryüzü yasalarının,
hem de Tanrı'nın kanunu taşıyan birine tanıdığı
hakları görmezden gelirsem,
Hıristiyanlığa aykırı davranmış olurum;
çünkü oğlumun acımasız hükümdarlığını
engellemek uğruna da olsa,
onun işlemesinden korktuğum günahları
benim bugünden işlememe
hiçbir yasa izin vermez;
üçüncü ve sonuncusu ise,
o zamanlar gördüğüm belirtileri,
ince eleyip sık dokumadan
yorumlamış olduğum kaygısı.
İçgüdüleri onu gerçekten kötülüğe de yöneltse,
belki eğilimlerine yenilmemiştir;
çünkü yıldızların en uğursuzu
alınyazısının en karası,
içgüdünün en vahşi olanı,
bir ölçüde etkileyebilseler de
büsbütün saptıramazlar
insanoğlunun özgür istemini.
Böylece boşu doluya,
doluyu boşa koyarak,
uzun duraksamalardan sonra,
beğeneceğiniz bir çözüme ulaştım.
Yarından tezi yok,
–kendisine benim oğlum
olduğunu söylemeden–
tahtıma oturtacağım Segismundo'yu;
hükümdarınız olarak tanıyarak,
ona bağlılık yemini edeceksiniz hepiniz.
Bu kararımla, az önce saydığım

üç çelişkiyi çözmüş oluyorum.
İlki şu: Aklı başında, olgun,
bilge ve hoşgörülü davranarak,
geçmişte alnına kara bir gelecek yazan
gezegenleri yalancı çıkarırsa,
bugüne kadar sarp dağların zirvelerinden başka saray,
vahşi hayvanlardan başka yoldaş tanımamış
meşru hükümdarınıza kavuşmuş olursunuz.
Yok böyle olmaz da,
hoyrat ve zalimce davranır, günah yoluna saparsa,
ben görevimi titizlikle yerine getirmiş olmanın huzuruyla,
onu yeniden zindanına kapatmayı
acımasızlık değil, adaletin yerine gelmesi için,
kralınız olarak görev bilirim.
Üçüncü düşüncemse şu:
Segismundo dediğim gibi biri çıkarsa,
siz soylulara saygımın gereği olarak,
krallık tacını ve asasını
hakkıyla taşıyacak
yeğenlerimi geçireceğim ülkemizin başına.
Polonya tahtı üzerindeki haklarını
evlilik bağıyla birleştirerek,
ortaklaşa saltanat sürsünler...
Bunlar kralınız olarak size buyruklarımdır;
çok yaşamış, çok görmüş ihtiyar babanız
ve –Seneca'nın, kral devletin kölesidir
özdeyişindeki tanımıyla–
köleniz olarak da dileklerimdir.

ASTOLFO

İlgili en yakın taraf olarak,
benim yanıt vermem gerekiyorsa,
işte herkes adına bildiriyorum:
Segismundo buyursun gelsin,
gelip hakkını alsın;
senin oğlun olması yeter.

HERKES
Prensimizi bize geri ver;
onu kralımız olarak istiyoruz.
BASILIO
Sevgili yeğenlerim, gösterdiğiniz incelik
için hepinize teşekkür ederim.
Dairelerine kadar eşlik edilsin
devletimizin bu iki direğine;
yarın yeni kralınızla tanışacaksınız.
HERKES
Çok yaşa büyük kral Basilio.
(*Kraldan başka herkes çıkar.*)

7. Sahne

(*Kral da çıkmak üzereyken, Clotaldo, Rosaura ve Clarín girerler. Clotaldo kralın yolunu keser.*)
CLOTALDO
Konuşabilir miyiz kralım?
BASILIO
Hoş geldin Clotaldo.
CLOTALDO
Büyük bir aksilik beni ayaklarınıza gelmeye zorladı
yüce kralım. Çünkü bugün,
alışılmışın özüne de, biçimine de aykırı
bir yol çizdi bana uğursuz kader.
BASILIO
Ne geldi başına?
CLOTALDO
Başka koşullarda olaydı,
mutlulukların en büyüğüne
dönüşebilecek bir felâket.
BASILIO
Devam et.

CLOTALDO
Şu yakışıklı genç,
cesaretten mi desem, cehaletten mi,
kuleye girmeye cüret etti ve
prensi gördü orada; sonra...
BASILIO
Korkma Clotaldo.
Başka bir gün olaydı bu,
çok kızardım doğrusu;
ama bugün bizzat açıkladığım sırrı
bu delikanlının öğrenmesinin
artık bir önemi kalmadı.
Daha sonra bana gel,
senden isteyeceğim çok şey var.
Şimdiden haber vereyim,
dünyanın gördüğü
en şaşırtıcı olaya aracılık edeceksin.
Şu tutuklulara gelince,
senin ihmalkârlığını
cezalandırdığımı sanmayasın diye,
onları da bağışlıyorum.
(*Çıkar.*)

8. Sahne

CLOTALDO
Ömrün bin yüzyıl sürsün yüce kralım!
(*Kendi kendine.*)
Tanrı yüreğini yumuşatmış.
Delikanlının oğlum olduğunu söylememe
gerek kalmadı artık
(*Rosaura ile Clarín'e.*)
Siz, yabancı yolcular, serbestsiniz.

ROSAURA
Ayaklarına kapanıyorum minnetle.
CLARÍN
Ben de yorgunluktan.
Öyle kolay kolay da kendime gelecek gibi değilim.
ROSAURA
Bana hayatımı geri verdiniz efendim,
sonsuza kadar kölenizim.
CLOTALDO
Sana hayatını geri vermiş değilim,
onuru çiğnenmiş bir soylu kişi
yaşıyor sayılmaz çünkü.
Bir aşağılanmanın öcünü almaya geldiğini
söylemiştin bana;
demek yaşamıyordun buraya geldiğinde.
(*Kendi kendine.*)
Gururunu kıracağım inadına.
ROSAURA
Hayatımı yitirmiştim, itiraf ederim;
siz onu bana geri verdiniz.
Tekmil güçlükleri aşıp öcümü aldığımda,
tertemiz ve lekesiz olacak
yeni vermişsiniz gibi.
CLOTALDO
Geldiğinde elinde ışıldayan
kılıcını geri al;
bir zamanlar benim olan bu kılıç...
–senden aldığım kısa süre için
demek istiyorum–
öcünü almanı kolaylaştıracaktır.
ROSAURA
Senin sayende,
ikinci kez kuşanıyorum bu kılıcı.
Onun üstüne ant içerim,

öcümü alacağıma,
düşmanım benden güçlü de olsa,
CLOTALDO
Çok mu güçlü gerçekten?
ROSAURA
Anlatamayacağım kadar.
Kimliğini size saygısızlıktan
sakladığımı sanmayın;
yalnızca bana karşı güveninizi
yitirmenizden korkarım.
CLOTALDO
Tam tersine, beni yanına alır,
düşmanının tarafını tutmayacağımdan
kuşku duymazsın.
(*Kendi kendine.*)
Ah, kim olduğunu öğrenebilsem!
ROSAURA
Bana güveninize
güvenle karşılık vererek
söylemek zorundayım:
Düşmanım Astolfo'dur,
Moskova dükünün ta kendisi.
CLOTALDO
(*Kendi kendine.*)
Bu darbeye dayanmak,
sandığımdan da güç.
Anlamaya çalışalım.
(*Rosaura'ya.*)
Moskovalı olarak doğdunsa eğer,
doğal efendin olan dük
sana ne kötülük etmiş olabilir?
Yüreğini kabartan öfkeyi yatıştır,
ve ülkene dön, iyisi mi.

ROSAURA
Efendim olduğu doğru,
ama bana kötülük etti.
CLOTALDO
Olamaz! Söz gelimi
seni tokatlamaya kalkıştıysa,
bu bir aşağılama sayılamaz.
(*Kendi kendine.*)
Ah Tanrım!
ROSAURA
Bana yaptığı bundan çok daha ağır.
CLOTALDO
Anlat öyleyse, nedir!
Ne söylesen, benim aklıma gelenlerden
daha kötü olamaz.
ROSAURA
Seve seve anlatırdım,
ama öylesine saygı ve sevgi
duyuyorum ki sana,
üstümdeki giysilerin bile
taşıyanın iğreti görüntüsünden
başka bir şey olmadığını
söylemeye çekiniyorum.
Ben sanılandan başkasıysam
ve Astolfo, Estrella ile evlenecekse eğer,
onurumu çiğneyenin
kim olduğunu anlayacak
kadar bilgin var demektir.
Yeterince konuştum.
(*Rosaure ile Clarín çıkarlar.*)
CLOTALDO
Dur gitme, dinle!
Aklın ipin ucunu kaçırdığı
nasıl bulanık bir karmaşadır bu?

Anlattıklarının aslı varsa,
benim de onurun çiğnenmiş sayılır;
düşman çok güçlü,
ve ben bağlılık yemini etmişim; berikiyse kadın.
Çıkış yolunu ulu Tanrı göstersin;
ama ondan da kaygılıyım,
düştüğüm bu karanlık çukurda
her yıldız başka bir şey anlatıyor,
yeryüzü ise karmakarışık.

İkinci Gün

1. Sahne

(*Krallık sarayının büyük salonunda.*)

(*Basilio ile Clotaldo.*)

CLOTALDO

Her şey buyurduğunuz gibi yapıldı.

BASILIO

Neler oldu Clotaldo, anlat hele.

CLOTALDO

Tekmil duyularını körelterek
insanı yaşayan bir ölüye dönüştüren
pek çok bitkinin gizil güçlerini birleştirmiş
uyuşturucu bir iksir
hazırlattım uzmanlara.
Haşhaş, afyon ve başka otlar
içeren bu karışımı
Segismundo'nun hücresine götürdüm.
Aklını sizin kendisi için
tasarladıklarınıza hazırlamak için,
vahşi doğanın okulunda
öğrendikleri üzerine sohbet ettik bir süre.
Baş döndürücü hızıyla
rüzgârlara meydan okuyan,

tüylerden oluşmuş bir şimşeği andıran
kartalı örnek verdim.
"Sen kuşların kralısın,
elbette övünç duyacaksın"
diyerek kibirli uçuşunu övdüm.
Segismundo'nun dili çözülüverdi:
Saltanat söz konusu olunca,
tutkulu ve buyurgan
bir konuşma tutturdu;
damarlarındaki soylu kan
belli ki büyük hedeflere yöneltiyor,
kışkırtıyor, coşturuyordu onu.
"Kuşların toplumunda bile,
kimileri kimilerine
bağlılık yemini ederlermiş" dedi;
"Şunu düşünerek teselli buluyorum;
ben hiç değilse, zorbalıkla
buyruk altına sokulmuşum;
kendi özgür istemimle,
kimseye boyun eğmedim."
Çektikleri üzerine konuşmanın
onu sinirlendiğini görünce,
iksiri sundum; ilk yudumu almasıyla
uykuya teslim etti gücünü;
damarlarından ve tüm gövdesinden
soğuk terler süzülmese,
ölmüş görünümünü gerçek sanıp,
hayatından kaygıya düşebilirdim.
Bunun üzerine,
tasarınızı gerçekleştirmekle
görevlendikleriniz çıkageldiler;
kıpırtısız gövdesini arabaya yükledikleri gibi,
onuruna ışıl ışıl donatılmış dairenize getirdiler.
Sizin yatağınıza yatırdılar onu

ve baygınlığının geçmesini bekleyedururken,
buyruğunuz uyarınca,
size hizmet eder gibi hizmet ettiler oğlunuza.
Bense kendi payıma,
buyruklarınızı harfiyen yerine getirmekle
ödüllendirilmeyi hak ettiysem,
–cüretimi hoş görün–
size sormak istediğim bir soru var:
Hangi amaçla prensi
uykusunda getirttiniz saraya?
BASILIO
Bunu sormakta yerden göğe haklısın Clotaldo,
ben de içtenlikle yanıt vereceğim sana.
Biliyorsun, oğlumun
yıldızlarda okuduğum karayazısı,
acılarla tehdit ediyor hayatını.
Bir kez daha sorgulayacağım,
bugüne değin onca kötümser öngörünün
kanıtını sıralayan, yalan nedir bilmez gökyüzünü;
bakalım vazgeçmiş mi öngörüsünden,
ya da hiç değilse yumuşatmış mı?
Cesaret, erdem ve akıl
döndürmüş olamaz mı onu yargısından?
Çünkü insan istemi yıldızlara da üstün gelebilir.
Bunu sınamak için işte, Segismundo'nun
saray ortamında erdemlerini kanıtlamasını istiyorum.
Kötü eğilimleriyle baş edebilirse,
tahta çıkar, saltanat sürer;
acımasız bir hükümdar gibi davranırsa,
yeniden zincire vurulur.
Bunun için onu uyutmak şart mıydı?
diye soracaksın şimdi.
Bugün benim oğlum olduğunu öğrenseydi,
yarın yeniden zindana kapatılınca,

baş edilmez bir umutsuzluğa düşerdi.
Kim olduğunu bile bile
nasıl yatıştırırdı gönlünü?
Ben de bu çıkmaza
bir açık kapı bırakmak istedim: Şimdi,
meğer rüya görmüşüm diye avunabilir.
Böylece iki şeyi daha gözlemleyebiliriz:
Öncelikle kişiliğini,
bakalım bütünüyle uyandığında nasıl davranacak?
Hükümdarlığın ardından,
yeniden zindanına döndüğünde,
bir rüyadan uyandığını sanarak
kendini nasıl avutacak?
Böylece temelli bir gerçeği anlayacak:
Bu dünyada soluk alan herkes
rüya görmektedir aslında.

CLOTALDO
Yanıldığını kanıtlayacak
pek çok neden var.
Ama artık çok geç;
uyandı ve bize doğru geliyor.

BASILIO
Ben çekiliyorum.
Öğretmeni sensin:
Sen karşıla onu,
ve gerçeği söyleyerek,
kafasındaki kargaşayı gider.

CLOTALDO
Ona her şeyi olduğu gibi anlatmama
izin veriyorsunuz, öyle mi?

BASILIO
Evet, önceden bilirse,
tehlikelerin üstesinden
belki daha kolay gelir.
(*Çıkar.*)

2. Sahne

(*Clarín girer.*)

CLARÍN

(*Kendi kendine.*)

Süpürge sapıyla esaslı bir dayak oldu
buraya gelebilmek uğruna ödediğim bedel.
Ama illa kendi gözümle görmek istedim
neler olup bittiğini.
İnsanın yüzünde taşıdıkları kadar,
aydınlık pencere bulunmaz:
Cebinde beş para olmasa da,
kafayı azıcık kullandın mı
her şenlikten, her şölenden
payını alırsın doyasıya.

CLOTALDO

(*Kendi kendine.*)

Clarín bu, evet... O kadının uşağı.
Polonya'ya taşıdığım acılarımın
sebebi olan talihsiz kadının.

(*Clarín'e.*)

Ne oldu Clarín?

CLARÍN

Olan şu ki; öcünü almayı
vaat etmeniz üzerine,
Rosaura cinsiyetine uygun giysiler kuşandı.

CLOTALDO

Âdet ve geleneklere
uygun olanı da buydu zaten.

CLARÍN

Yeğenlerinizden birinin
adını kullanma kurnazlığını göstererek,
öylesine saygı gördü ki,
Prenses Estrella'nın nedimesi olarak,
sarayda yaşıyor artık.

CLOTALDO

Bu kez onurunu kollamalıyım.

CLARÍN

Öcünü alacağı günü bekliyor şimdi.

CLOTALDO

Beklemek en doğrusu:
Zamanın düzeltemediği
anlaşmazlık yoktur.

CLARÍN

Senin yeğenin sanılarak
kraliçeler gibi saygı ve
hizmet görüyor.
Ama ben yoldaşı olarak
büsbütün unutuldum,
açlıktan ölmek üzereyim.
Oysa Clarín ötmeye başlarsa,
krala, Astolfo'ya ve Estrella'ya
neler neler anlatabilir.
Adım Clarín, borazan anlamına gelir;
borazan dediğin de,
öttü mü her yandan duyulur.
Biri bana yardım elini uzatmazsa,
şu beylik dörtlüğü bilirsiniz:
Şafakta çalınan borazan,
herkesi uyandırır.

CLOTALDO

Yakınmakta yerden göğe haklısın Clarín;
dertlerine çözüm bulmak üzere,
şu andan tezi yok, seni hizmetime alıyorum.

CLARÍN

İşte, Segismundo geliyor.

3. Sahne

(Segismundo ve onu giydiren hizmetliler çalıp söyleyen müzisyenler eşliğinde girerler; beriki şaşkınlıktan sersem gibidir.

SEGISMUNDO

Neler görüyorum Tanrım!
Nasıl bir yer burası!
Korkmadan bakamıyorum;
kuşkuluyum ama inanıyorum.
İpekler, sırmalar içinde,
hizmetime koşmakta yarışan uşaklarla
bu muhteşem sarayda ne işim var?
Nasıl oldu da, beni giydirip kuşatmak için
şunca insanın çevresinde dört döndüğü
böylesine yumuşak bir yatakta uyandım?
Rüya görüyorum demek yalan olur,
çünkü uyanık olduğumun farkındayım.
Yoksa artık Segismundo değil miyim ben?
Doğruyu söyle bana Tanrım!
Uykumda neler geçti de hayalimden,
şimdi kendimi buralarda görüyorum?
Her neyse, aklımı neden zorluyorum?
İyisi mi, bırak hizmet etsinler,
her şey olacağına varsın.

BİRİNCİ UŞAK

Çok kederli görünüyor.

İKİNCİ UŞAK

Onun yaşadığı acıklı serüveni yaşayan
kim kederli olmaz?

CLARÍN

Ben.

İKİNCİ UŞAK

Haydi, konuş onunla.

BİRİNCİ UŞAK
(*Segismundo'ya.*)
Şarkı söylemeyi sürdürsünler mi?
SEGISMUNDO
Hayır, şarkı duymak istemiyorum artık.
İKİNCİ UŞAK
Öylesine sıkıntılı görünüyordunuz ki,
sizi eğlendirmek istediler.
SEGISMUNDO
Acılarıma katlanabilmek için,
onların müziğine ihtiyacım yok.
Kaldı ki, yalnızca askeri marşlardan
hoşlanırım ben.
CLOTALDO
Elinizi öpmeme
izninizi dilerim efendimiz;
Konumum size bağlılık yemini eden
ilk kişi olmamı gerektirir.
SEGISMUNDO
(*Kendi kendine.*)
Clotaldo bu! Nasıl oluyor da
zindanımda bana her türlü eziyeti eden
biri şimdi böylesine saygıyla
iki büklüm oluyor karşımda?
CLOTALDO
Yeni durumunuzun
zihninizde yarattığı kargaşa,
nice kuşkuyu barındırmaktadır kimbilir?
Bunları gidermek için açıklıyorum:
Polonya tahtının veliahdı Prens Segismundo'sunuz siz.
Bugüne değin dışlanmış ve
saraydan uzak yaşatılmanız,
tahta oturmanızın ülkemizin başına
büyük felaketler getireceğini bildiren
yıldızların kehanetlerini

boşa çıkarmak içindi.
Öte yandan, yıldızları
alt edebileceğiniz umuduyla,
–çünkü yiğit bir insan için,
bu elbette olasıdır–
derin bir uykudayken,
tutulduğunuz kuleden
saraya getirildiniz.
Babanız, efendim kral birazdan
sizi görmeye geldiğinde Segismundo,
yapmanız gerekeni kendi ağzından öğrenirsiniz.

SEGISMUNDO

Alçak, aşağılık hain, öğrenecek daha ne kaldı,
şuracıkta senden hıncımı almamı engelleyecek?
Benim varlığımı bile yok sayıp
yasaları ve bütün haklarımı çiğneyerek
yurduna nasıl ihanet ettin?

CLOTALDO

Ah, benim kör talihim!

SEGISMUNDO

Yasalar karşısında hain,
kralın karşısında köle,
bana karşı acımasızsın:
Sen busun işte;
Kral, yasalar ve ben
gebertilmene karar verdik,
benim ellerimle.

İKİNCİ UŞAK

Efendimiz...

SEGISMUNDO

Kimse araya girmeye yeltenmesin yok yere;
yemin ederim,
karşıma çıkarsan,
seni pencereden atarım.

BİRİNCİ UŞAK
Kaçın Clotaldo.
CLOTALDO
Lanet olsun sana Segismundo!
Öfkene teslim olarak,
rüya gördüğünü unuttun.
(*Çıkar.*)
İKİNCİ UŞAK
Unutmayın ki...
SEGISMUNDO
Çekil önümden.
İKİNCİ UŞAK
... o kralının buyruğunu yerine getirdi.
SEGISMUNDO
Bir yasa adalete uygun değilse,
kimse uymak zorunda değildir.
Kaldı ki, ben onun efendisiyim.
İKİNCİ UŞAK
Yasalar adil mi, değil mi,
yargılamak ona düşmez.
SEGISMUNDO
Böyle çene yarıştırdığına bakılırsa,
Kendini suç ortağı gibi hissediyorsun anlaşılan.
CLARİN
Prensimizin her dediği doğru,
sen yanlış davranıyorsun.
BİRİNCİ UŞAK
Lafa karışmana kim izin verdi?
CLARİN
Kendi kendime izin verdim.
SEGISMUNDO
Sen de kimsin?
CLARİN
Hınzır herifin teki.

Başkalarının işine burnunu sokmakta
inan olsun, üstüme yoktur.
SEGISMUNDO
Yeni yeni tanıdığım
şu dünyada rastladığım yabancılardan,
yalnızca senden hoşlandım.
CLARÍN
Ben dünyanın bütün Segismundo'larının
hoşuna giderim efendimiz.

4. Sahne

(*Astolfo girer.*)
ASTOLFO
Ey ufuklarımızı altın rengi
tanrısal ışınlarla
şenlendiren Polonya güneşi.
Aramıza döndüğünüz şu gün,
bin kez kutlu olsun prensim.
Alnınızı donatmakta
böylesine geciken defne dalının ömrü,
dilerim bu gecikme oranında uzun olur.
SEGISMUNDO
Tanrı sizi korusun.
ASTOLFO
Beni tanımadığınız için herhalde,
pek de sıcak karşılamadınız.
Moskova Dükü Astolfo'yum ben,
sizin kuzeniniz.
Doğumdan birbirimize eşit sayılırız.
SEGISMUNDO
Tanrı sizi korusun dememle
yetinemiyorsunuz demek?

Kendinizi böylesine yüce görerek,
karşılamamdan hoşnut kalmadığınıza göre,
gelecek karşılaşmamızda
Tanrı sizi korumasın derim ben de.

İKİNCİ UŞAK

(*Astolfo'ya.*)

Herkese karşı
tam bir yabani gibi davrandığını
bilmenizi isterim efendim.

(*Segismundo'ya.*)

Efendimiz Astolfo...

SEGISMUNDO

Ne benimle konuşurken
büyüklük taslamasından hoşlandım;
ne de şapkasını kafasında tutmasından.

İKİNCİ UŞAK

... Moskova düküdür.

SEGISMUNDO

Ben ondan daha büyüğüm.

İKİNCİ UŞAK

Dolayısıyla, başkalarına gösterdiğinizden daha
çok saygı göstermelisiniz birbirinize.

SEGISMUNDO

Benim işlerime burnunu sokmana
kim izin verdi?

5. Sahne

(*Estrella girer.*)

ESTRELLA

Efendimiz, özlemle kendilerini bekleyen,
saraylarına hoş gelmişler:
Uğursuz kehanetleri yalancı çıkararak,
güçlü ve sağlıkla hüküm sürün;
yıllarla değil, yüzyıllarla ölçülsün hayatınız.

SEGISMUNDO
(*Clarín'e.*)
Söyle bakayım, kimdir
bu dünyalar güzeli?
Güneşin ışınlarını ayaklarına serdiği
bu iki ayaklı tanrıça?
Kimdir bu güzel kadın?

CLARÍN
Kuzininiz Estrella, efendimiz.*

SEGISMUNDO
Güneş adı ona daha çok yakışırdı.
(*Estrella'ya.*)
Hoş geldin dileklerinizi
sevinçle kabul ediyorum;
ama sizi görmek beni asıl mutlu eden.
Hak etmek için hiçbir şey yapmadığım
bir nedenle kutlamanıza
teşekkür borçluyum;
siz ufukta doğarken Estrella
en parlak yıldızlara ışık tutarsınız.
Saf sularıyla meltemi sarhoş eden
lekesiz karlara benzer
elinizi verin öpeyim.

ESTRELLA
İltifat etmeyi iyi biliyorsunuz.

ASTOLFO
(*Kendi kendine.*)
Elini verirse, mahvoldum.

İKİNCİ UŞAK
(*Kendi kendine.*)
Astolfo'nun sıkıntısını anlıyorum:
Yardımına koşayım.

---

* Yıldız (ç.n.)

(Segismundo'ya.)
Dük Astolfo'nun önünde
fazla ileri gitmiş olmuyor musunuz efendimiz?
SEGISMUNDO
Benim işime karışma
dememiş miydim sana?
İKİNCİ UŞAK
Doğru olanı söylüyorum ben.
SEGISMUNDO
Tepemi attırma.
Keyfimi kaçıran hiç bir şey
doğru olamaz.
İKİNCİ UŞAK
Oysa efendimiz
iyiye ve doğruya
uymak gerektiğini
sizin ağzınızdan duymuştum.
SEGISMUNDO
Canımı sıkan kim olursa,
pencereden atacağımı da
duymuştun ağzımdan.
İKİNCİ UŞAK
Bana kimse bunu yapamaz.
SEGISMUNDO
Öyle mi? Haydi, görelim bakalım.
(Segismundo uşağı kucaklayıp kaldırır; herkesin şaşkın bakışları altında dışarı taşır; sonra hemen geri döner.)
ASTOLFO
Neler görüyorum?
ESTRELLA
Yardımına koşun hepiniz!
(Çıkar.)

SEGISMUNDO
Balkondan denize düştü.
Tanrı'ya şükür, dediğimi yaptım.
ASTOLFO
Öfkenizi gösterirken bile
daha ölçülü olmayı öğrenmelisiniz;
sarayın dağdan uzaklığı kadar,
insan da hayvana uzaktır, unutmayın.
SEGISMUNDO
Benimle böyle yüksek perdeden
konuşmayı sürdürürseniz,
az sonra şapkanızı giydirecek
bir kelleden yoksun kalırsınız.
(*Astolfo çıkar.*)

6. Sahne

(*Kral Basilio girer.*)
BASILIO
Neler oluyor burada?
SEGISMUNDO
Hiç. Adamın biri canımı sıkıyordu;
onu pencereden attım.
CLARÍN
Ayağını denk al, bu kralın ta kendisi.
BASILIO
Ne! Daha geldiğin ilk gün
bir cana mı kıydın?
SEGISMUNDO
Yapamayacağımı söyledi; ama
iddiayı ben kazandım.
BASILIO
Bilsen ne düş kırıklığına uğradım prens.
Senin yıldızları yalancı çıkarıp,

karayazını silmeni umut ederken,
öfkene boyun eğip
işe bir cinayetle başlaman
derinden sarstı beni.
Şimdi nasıl bir sevgi ile
kucaklayabilirim seni
kollarının bir cana kıydığını bile bile?
Kılıcın çıplak çeliğinin
öldürücü bir yaradan geri çekilişini,
kim kayıtsızca seyredebilir?
Öldürülen bir adamın
kanına bulanmış toprağa,
kim ürpermeden bakabilir?
Kollarını bir cinayetin araçları
olarak gördüğüm için,
seni kucaklamaktan vazgeçiyorum;
Niyetim seni bağrıma basmaktı,
ama kolların şimdi korkutuyor beni.

SEGISMUNDO

Bugüne kadar sevgiden nasıl yoksun bırakıldıysam,
bugünden sonra da eksikliğini duymam.
Bana karşı böylesine acımasız davranan;
oğlunu hayattan uzak tutarak,
bir hayvan gibi eğiten,
katledilecek bir canavar olarak gören,
insanlık haklarımı elimden alan bir baba
beni kucaklamamış, umurumda mı!

BASILIO

O hakları hiç vermeseymişim keşke;
ne sesini duyardım,
ne de işlediğin cinayete tanık olurdum.

SEGISMUNDO

Beni kucaklamaya hiç kalkışmasaydın,
senden zaten yakınmazdım;

ama bir kez uzattığında
kollarını geri çekmemeliydin.
Vermek nasıl insanın
en soylu davranışıysa;
vermişken geri almak da,
en büyüğüdür alçaklıkların.
BASILIO
Zavallı bir tutsakken,
seni Polonya prensi kılmama
böyle teşekkür ediyorsun, öyle mi!
SEGISMUNDO
Yaptıkların için
bir de teşekkür mü edecektim?
Özgürlüğümün celladı,
bir ayağı çukurda bunak,
bana zaten benim olandan
başka bir şey mi veriyorsun?
Kralım ve babamsın;
dolayısıyla, ne ayrıcalığım varsa,
doğanın ve göreneklerin armağanıdır,
sana hiçbir borcum yok.
Üstelik hayatımdan çaldığın yılların,
özgürlüğümün, onurumun
hesabını da sorabilirim.
Sana bedel ödetmediğim için,
asıl sen bana teşekkür etmelisin.
BASILIO
Haddini bilmez yabaninin tekisin sen.
Göklerde yazılanlar doğruymuş;
ilkel, acımasız, saldırgan...
kaderin yeniden kehanetlere emanet.
Şimdi kim olduğunu biliyor ve
kendini herkesin üstünde sayıyorsun,
ama şu öğüdüm kulağına küpe olsun:

Alçakgönüllülüğü elden bırakma;
uyanık olduğunu sanıyorsun,
ama belki de rüya görmektesin.
(*Çıkar.*)
SEGISMUNDO
Kendimi uyanık sanıyorum,
ama rüya görüyor olabilirmişim, öyle mi?
Hayır, rüya görmüyorum;
kendime dokunabiliyorum
ve ne idiysem, yine oyum.
Yaptığından pişmanlık duysan da,
dönüşün yok moruk;
kim olduğumu biliyorum artık;
beni veliahdın kılan
doğumumu silip atamazsın.
Bugüne değin prangalara boyun eğmem,
kim olduğumu bilmediğim içindi.
Ama şimdi biliyorum kim olduğumu:
İnsanla hayvan karışımı bir yaratık.

7. Sahne

(*Saraylı giysileriyle Rosaura girer.*)
ROSAURA
(*Kendi kendine.*)
Estrella'ya nedime olarak görevlendirildim;
Astolfo'ya rastlamaktan çok korkuyorum.
Clotaldo, kim olduğumu öğrenmesi şöyle dursun,
onun beni görmesini bile istemiyor.
Dediğine göre onurum söz konusuymuş.
Hayatımı ve onurumu kurtardığı için,
her konuda Clotaldo'nun dediğine uyuyorum.

CLARÍN
Bugün gördükleriniz içinde prensim,
en çok neyi beğendiniz?
SEGISMUNDO
Hiç bir şey beni şaşırtmadı,
her şeye hazırlıklıydım çünkü;
ama şu dünyada bir şeye bayıldımsa,
o da kadın soyunun güzelliği.
Tanrı en büyük özeni erkeği yaratırken gösterdi
diye yazar kitaplar,
çünkü erkek başlı başına bir dünyaymış.
Anlatılan kadın olmalı bana kalırsa,
çünkü kadın aydınlık bir gökyüzü;
gökyüzünün yeryüzüne üstün olması gibi,
kadın da erkekten daha güzel.
Hele şu gözlerimin önünde duran...
ROSAURA
(*Kendi kendine.*)
Prens buradaymış! Ben gidiyorum.
SEGISMUNDO
Heey kadın, dur kaçma.
Görünür görünmez yok olarak
gün doğumunu karartma;
şafakla alacakaranlığın,
ışıkla soğuk gölgelerin birleşmesi
sabahın habercisidir. Ama...
Ne görüyorum ben?
ROSAURA
(*Kendi kendine.*)
Ben ne görüyorsam, onu herhalde.
SEGISMUNDO
(*Kendi kendine.*)
Ben bu güzeli bir yerlerde görmüştüm.

ROSAURA
(Kendi kendine.)
Bu prensi kibrini kuşanmamış olarak,
bir zindanda görmüştüm ben.
SEGISMUNDO
(Kendi kendine.)
İşte şimdi hayat buldum.
(Rosaura'ya.)
Kadın! –seni böyle adlandırıyorum,
çünkü bir erkeğin edebileceği
en büyük iltifat bu– Kadın, kimsin sen?
Daha görmeden, tapıyorum sana;
çok eskiden vurulmuşum gibi
bilsen nasıl istiyorum gönlünü çelmeyi.
Güzeller güzeli kadın, kimsin sen?
ROSAURA
(Kendi kendine.)
Kimliğimi saklamalıyım.
(Segismundo'ya.)
Estrella'nın bahtsız nedimelerindenim.
SEGISMUNDO
Hayır. O yıldızsa, sen
yıldızı aydınlatan güneşsin,
ancak senin ışınlarınla parıldayabilir.
Güzel kokuların evreninde,
en güzelleri olduğu için,
tekmil çiçekler arasında
gülün hüküm sürdüğünü gördüm.
En parlakları olduğundan
elmas, hükümdarı sayılır
değerli taşların.
Gökyüzünde gezinen
yıldızların evreninde,
en ışıltılısı Venüs'tür.
Sözü geçer gezegenler arasında ise,

güneşin bütün ötekileri
çevresine toplayarak,
onlara başkanlık ettiğini gördüm.
Çiçekler, değerli taşlar,
yıldızlar, gezegenler arasında,
en güzellerinin sözü geçiyorsa;
sen neden onlardan geri kalasın?
Güzellerin güzeli sensin;
gülsün, pırlantasın,
hem yıldızsın, hem güneş.

8. Sahne

(*Clotaldo girer.*)
CLOTALDO
(*Kendi kendine.*)
Segismundo'nun aklını başına getirmeliyim,
ne de olsa onu ben eğittim. Ama... Neler görüyorum?
ROSAURA
Övgülerinden kıvanç duydum.
Karşılığında suskunluğumu kabul et.
Akıl ne diyeceğini bilemeyince,
dilini tutan, konuşandan çok söylemiş sayılır.
SEGISMUNDO
Dur, gitme. Ruhumu böyle
karanlıklar içinde nasıl bırakırsın?
ROSAURA
Efendimizden izin istiyorum.
SEGISMUNDO
Böyle apansız gitmekle,
izin istemiş olmuyorsun.
ROSAURA
İzin vermezseniz,
kendim alırım çaresiz.

SEGISMUNDO

Beni kaba davranmaya zorlama.
İsteklerime karşı çıkılması,
sabrıma zehir etkisi gösterir.

ROSAURA

Öfke ve şiddet kaynağı o zehir
sabrınızı tüketse de,
biliyorum, onurumu çiğneyecek
bir kabalık etmeye cüret edemezsiniz.

SEGISMUNDO

Cüret edebilir miyim, edemez miyim,
yanıp tutuşuyorum bunu öğrenmek için;
çünkü olmayacak olanı yapmaya eğilimliyim.
Yapamazsın dedi diye, daha bugün
adamın birini balkondan attım.
Aynı şekilde, sırf kendimi sınamak için,
senin onurunu da pencereden atabilirim.

CLOTALDO

(*Kendi kendine.*)
Durum kötüye gidiyor.
Tanrım, ne yapmalıyım, yakışıksız bir tutku uğruna
onurum bir kez daha ayaklar altına alınırsa?

ROSAURA

Bir zorbanın buyruğu altına düşerse,
zavallı ülkemizin ihanetler, cürümler, cinayetlerle
karşılaşacağını öngören kehanetler
hiç de boş değilmiş meğer.
Ne beklenebilir adından başka
insanlıkla ilişkisi olmayan,
vahşi hayvanlar arasında dünyaya gelmiş birinden?

SEGISMUNDO

Beni hor görmenin önüne geçebilirim diye
sana kibar davrandım.
Ama dediğin gibi biriysem,

seni yalancı çıkarmak istemem.
Heey, bizi yalnız bırakın;
kapı kilitlensin, kimse içeri girmesin.
(*Clarín çıkar.*)

ROSAURA
(*Kendi kendine.*)
Ben öldüm.
(*Segismundo'ya.*)
Düşünün ki...

SEGISMUNDO
Zorba bir hükümdar değil miyim?
Yumuşatmaya yeltenme boşuna.

CLOTALDO
(*Kendi kendine.*)
Çok ileri gittiler! Gerekirse
kellemi ortaya koyarak, durdurmalıyım onu.
(*Sigismund'a doğru yürüyerek.*)
Beni dinleyin efendimiz...

SEGISMUNDO
Akılsız ihtiyar, ikinci kez
öfkemi kışkırtıyorsun.
Hiç mi çekinmiyorsun benden?
Buraya nasıl girdin?

CLOTALDO
Bağırdığınızı duyunca,
hüküm sürmek istiyorsanız,
daha ölçülü davranmak zorunda olduğunuzu
size anımsatmaya geldim.
Şimdi kendinizi herkesin efendisi
olarak görseniz de, hoyratça davranmayın;
belki de önünde sonunda,
bir rüyadan ibarettir gördüklerinizin hepsi.

SEGISMUNDO
Sözde uyarmak isterken,
büsbütün tepemi attırıyorsun.

Seni geberterek anlayacağım, bakalım
rüya mıymış gördüklerim, gerçek mi.
(*Clotaldo, Segismundo'nun kılıca davranan elini tutarak, önünde diz çöker.*)

CLOTALDO
Kellemi kurtarmanın tek yolu bu.

SEGISMUNDO
Haddini bilmez, çek elini kılıcımdan!

CLOTALDO
Birileri öfkenizi yatıştırmaya
yetişene kadar bırakmam.

ROSAURA
Tanrım!

SEGISMUNDO
Emrediyorum, bırak;
akılsız, alçak, hain, bunak!
(*Boğuşurlar.*)
Bırak, yoksa seni çıplak ellerimle
gebertmeyi de bilirim ben.

ROSAURA
İmdat! Yardıma koşun!
Clotaldo'yu öldürüyorlar!
(*Çıkar.*)

9. Sahne

(*Clotaldo yere düşerken, Astolfo içeri dalıp Segismundo ile aralarına girer.*)

ASTOLFO
Ne oldu büyük yürekli prensim?
Atılgan kılıcını bir ihtiyarın
soğuk kanıyla mı lekeleyeceksin?
Haydi, sok o güzel silahı kınına.

SEGISMUNDO
Şu herifin soysuz kanına
bulandığında kınına girer ancak.
ASTOLFO
Ayaklarımın dibine sığındı;
artık hayatı benim korumam altında.
SEGISMUNDO
Sen de onunla birlikte geber;
canımı sıkan birinden daha
kurtulmuş olurum böylece.
ASTOLFO
Kralıma karşı gelmiyorum; bilin ki,
kendimi savunuyorum yalnızca.
(*Kılıçlarını çekip vuruşurlar.*)
CLOTALDO
Ne olur onun canına kıymayın efendim.

10. Sahne

(*Kral Basilio, Estrella ve saraylıların eşliğinde girer.*)
BASILIO
O da ne? Vuruşuyor musunuz burada?
ESTRELLA
(*Kendi kendine.*)
Astolfo! Ah başıma gelenler!
BASILIO
Anlatın, ne oldu?
ASTOLFO
Hiç bir şey efendim.
(*Astolfo ile Segismundo kılıçlarını kınlarına yerleştirirler.*)
SEGISMUNDO
Çok şey oldu kralım,
şu ihtiyarı gebertmeye niyetlendim.

BASILIO
Ak saçlarına da mı saygı duymadın?
CLOTALDO
Ah kralım, benim saçımdaki akların ne önemi var?
SEGISMUNDO
Ak saçlara filan saygı göstermemi
yok yere beklemeyin benden.
Günün birinde senin saçlarını da
ayaklarımın dibine yayabilirim;
çünkü bana ettiğin haksızlığın
öcünü henüz almış değilim.
(*Çıkar.*)
BASILIO
Bunu yapmaya fırsat bulamadan,
geldiğin yere döneceksin,
derin uykular içinde;
ve burada başına gelenleri,
rüyanda gördüğünü sanacaksın.
(*Kral ile Clotaldo çıkarlar, Estrella ile Astolfo kalırlar.*)

11. Sahne

ASTOLFO
Felaketleri öngördüğünde,
kader pek ender olarak yanılır:
Uğursuz kehanetler için kesin görüşlü,
hayırlı gelecekler için kuşkucudur!
Segismundo ile benim durumlarımıza
bakınca; bu fark hemen görülür.
Segismundo için acımasızlık ve cinayetle
yüklü kehanetler tıpatıp gerçekleşti.
Bana yakıştırılan yengi, mutluluk,
zenginlik öngörüleri ise,

gökyüzünün bir müsvedde,
güneşin ise yalnızca gölgeniz olabileceği
tanrısal aydınlığınızda derim ki,
hem doğru çıktı, hem yalan.
Vaat edilenler iyi, hoş;
ama şimdiye kadar yalnızca
küçümsemeniz düştü payıma.
ESTRELLA
Dedikleriniz kuşkusuz içtendir;
ama bu güzel iltifatlar,
beni görmeye geldiğinizde
resmi göğsünüzdeki madalyonu süsleyen
hanıma yönelik olsa gerek Astolfo.
Gönül alıcı söylevinizi
hak eden de kendisidir.
Ona koşup, ödülünüzü isteyin.
Hayatın her alanında olduğu gibi
aşk serüveninde de,
başka bir kadına ya da krala
edilen bağlılık yeminleri
tamamen geçersizdir.

12. Sahne

(Rosaura girer.)
ROSAURA
(Kendi kendine.)
Talihsizliğim sona eriyor artık.
Böyle bir alçaklığı yaşayan,
gözünü budaktan sakınmıyor.
ASTOLFO
Göğsümden sürülecek o resim,
güzellinize yer açmak için.

Estrella göründüğünde, gölgeler yok olur,
nasıl güneşin doğmasıyla
gözden yiterse yıldızlar.
(Kendi kendine.)
Hayırsızlığımı bağışla güzel Rosaura;
kadın olsun, erkek olsun,
gözden uzak olan, gönülden de ırak olur.
(Çıkar.)

ROSAURA
(Kendi kendine.)
Beni tanımasından çekindiğim için,
sokulup dinleyemedim.

ESTRELLA
Astrea!

ROSAURA
Hanımım.

ESTRELLA
Gelenin sen olmasına sevindim;
çünkü sırrımı yalnız seninle paylaşabilirim.

ROSAURA
Buyruğunuzdakilere
onur veriyorsunuz efendim.

ESTRELLA
Seni kısa süredir tanıyorum Astrea,
ama şimdiden güvenimi kazandın.
Çoğu kez kendimden bile sakladığım
bir sırrı seninle paylaşmak istiyorum.

ROSAURA
Sadık hizmetkârınızım.

ESTRELLA
Sözü uzatmayayım:
Kuzenim Astolfo
benimle evlenecek;
kader böyle bir mutluluğun

çektiklerimi ödemesine
izin verirse eğer.
Oysa geldiği gün başka bir kadının
resmini taşıyordu boynunda;
bu da çok üzdü beni.
Kırmadan sözünü ettim;
bana sevdasından, o resmi arıyor şimdi;
yakında getirecek.
Ama ondan bu resmi almak da
doğrusu gücüme gidiyor.
Bir yere gitme. Getirdiğinde,
resmi sana vermesini söyle.
Daha ne söyleyeyim?
Güzelsin, akıllısın; aşk nedir, bilirsin.
(*Çıkar.*)

13. Sahne

ROSAURA
Keşke bilmez olaydım!
Şu kargaşada kimin haklı
kimin haksız olduğunu
kavrayabilecek kadar akıllı da değilim.
Sırtına benim kadar mutsuzluk yüklenmiş
başka biri var mıdır şu dünyada?
Bunca belirsizliğin ortasında,
dertlerimi hafifletecek bir avuntu,
gönlümü yatıştıracak
bir teselli de bulamıyorum.
Başıma ilk gelenlerden sonra,
sırtıma yeni dertler yükledi
yaşadığım her olay;
Anka kuşu gibi, her seferinde

yeniden doğarak sıcak küllerinden
birbirlerine eklemlendi,
takımyıldızlar misali.
Tek başlarına gelemeyecek kadar
korkaktır acılar demiş
geçmişte bir bilge kişi.
Çok yürekli olduklarını
söyleyeceğim bense; çünkü
hiç görmedim yüz geri ettiklerini.
Her türlü serüvene atılabilir onları taşıyan;
yüzüstü bırakılma korkusu olmadan.
Acılarla içlidışlı biri olarak,
ben tanıklık edebilirim:
ne yarı yolda terk ettiler,
ne aman verdiler bana
ölümün kucağında bile.
Şu durumda ne yapmalıyım?
Kim olduğumu açıklarsam,
beni kanatları altına alarak
bugünkü durumuma getiren
Clotaldo'yu kızdırabilirim;
çünkü ona kalırsa,
çiğnenmiş onurumu kurtarmak için
suskunluğumu korumalıymışım.
Kimliğimi saklarsam,
Astolfo beni gördüğünde ne yapacağım?
Ses, dil ve gözler becerse de
yalan söylemeyi;
gönül ortaya döker onların yalanını.
Ne yapmalı? Şimdi bunu
ölçüp biçmeye çabalamanın da
bir yararı yok; günü geldiğinde,
çektiklerim belirleyecek davranışımı.
Ne yapacağımı bilemediğime göre şimdi,

mutsuzluğum daha yukarıya tırmanmalı,
acılarım zirveye çıkmalı ki
belirsizlikler gönlümden boşalsın.
O zamana kadar
bana yardım et ulu Tanrım!

14. Sahne

(*Elinde resimli bir madalyonla Astolfo girer.*)

ASTOLFO
Sayın bayan, işte o resim...
Aman Tanrım!
ROSAURA
Ne oldu?
Nedir efendimizi heyecanlandıran?
ASTOLFO
Seni görmek Rosaura, seni duymak.
ROSAURA
Rosaura mı? O da kim?
Efendimiz beni başka bir hanımla
karıştırıyor herhalde.
Astrea benim adım.
Sıradan kişiliğimin sizi heyecanlandıracak
bir yanı olduğunu da sanmam.
ASTOLFO
Beni kandıramazsın Rosaura.
Gönül yalan söylemez:
Görüp duyduğu Astrea da olsa,
onun adıyla sevdiği Rosaura.
ROSAURA
Efendimizin dediğini anlayamadığından,
ne karşılık vereceğimi bilemiyorum.
Tek diyeceğim, Venüs yıldızının ikizi

Estrella, sizi burada beklememi
ve o resmi kendisine götürmek üzere,
bana teslim etmenizi buyurdu.
Bunu istemekte de yerden göğe haklı.
Kaldı ki Estrella'nın isteği buysa,
Uygun olsa da olmasa da,
işime gelse de gelmese de
harfi harfine uymak düşer bana.

ASTOLFO

Kendini ne kadar zorlarsan zorla,
saklanmayı beceremiyorsun Rosaura!
Gözlerine sesinin titreşimleriyle
uyum sağlamalarını söyle;
çünkü böylesine akortsuz bir alet,
ağızdan çıkanların yalanıyla,
duyguların gerçekliğini
birbirlerine uydurayım derken,
olsa olsa söyleneni yalanlar

ROSAURA

Söylediğim gibi, yalnızca
resmi almaya geldim ben.

ASTOLFO

Oyununu sonuna kadar
sürdürmek istiyorsun madem,
ben de katılıyorum oyuna.
Prensese de ki Astrea,
kendisine öylesine saygılıyım ki,
benden istediği resmin
sahtesini göndermektense
aslını gönderiyorum,
değerini doğru biçebilsin diye.
Emaneti hanımına götürmek için,
kendini götürmen yeter.

ROSAURA
Yiğit bir erkek, başı dik,
gözünü karartıp
serüvene atılmaya kararlıysa,
anlaşarak daha büyük bir ödüle kavuşsa da,
ezik ve zaferden yoksun hisseder kendini.
Bir resim almaya gönderildim buraya;
şimdi daha değerli bir armağanla
bile dönsem hanımıma,
kendimi ezik hissederim.
Efendimiz resmi versinler lütfen;
onu almadan gitmem.

ASTOLFO
Ne yaparsın vermezsem?

ROSAURA
(Resmi Astolfo'nun elinden kapmaya çalışır.)
Böyle yaparım!
Bırak nankör!

ASTOLFO
Alamazsın, boşuna uğraşma.

ROSAURA
Başka bir kadının eline
düşmesine fırsat vermeyeceğim.

ASTOLFO
Korkunç bir yaratıksın.

ROSAURA
Sen de aşağılık bir adamsın!

ASTOLFO
Yok yere itişmeyelim Rosauracığım.

ROSAURA
Senin Rosaura'n değilim ben, ahlaksız yalancı!

15. Sahne

(Estrella girer.)

ESTRELLA

Astrea, Astolfo... Ne oluyor?

ASTOLFO

(Kendi kendine.)

Estrella!..

ROSAURA

(Kendi kendine.)

Aşk bana kurnazlık bağışlasın,
resmimi geri alabilmek için.

(Estrella'ya.)

Olan biteni
size anlatayım hanımın

ASTOLFO

(Rosaura'ya fısıldayarak.)

Ne yapmak istiyorsun?

ROSAURA

Burada Dük Astolfo'yu bekleyip,
kendisinden bir resim
istememi buyurmuştunuz.
Akıl ordan oraya sıçrar ya,
siz gittikten sonra
yanımda taşıdığım resimli
madalyonun geldi aklıma.
Cebimden çıkardım; vakit geçirmek için
evirip çevirirken, elimden düştü.
Size öteki hanımın resmini getiren
Dük Astolfo geldi tam o sırada,
madalyonu yerden aldı.
Asıl resmi kendine saklamaya
niyetli olduğundan herhalde,
benimkine sahip çıktı size vermek üzere.

Yalvarıp yakardım,
ama hiç oralı olmayınca,
kapmaya çabaladım.
Elinde tuttuğu şu madalyon benimkidir.
bakar bakmaz resmimi tanırsınız.

ESTRELLA
Verin o madalyonu Astolfo.
(*Madalyonu Astolfo'nun elinden alır.*)

ASTOLFO
Emredersiniz...

ESTRELLA
Pek de kötü çizilmemiş.

ROSAURA
Benim resmim değil mi?

ESTRELLA
Hiç kuşkusuz.

ROSAURA
Şimdi ötekini vermesini emredin.

ESTRELLA
Sen resmini alıp git.

ROSAURA
(*Kendi kendine.*)
Hiç değilse resmimi kurtardım;
ötesi nasılsa olacağına varır.
(*Çıkar.*)

16. Sahne

ESTRELLA
Sizden istediğim resmi verin şimdi.
Her ne kadar sizi bir daha
görmeye niyetim yoksa da,
en azından, isteme budalalığını
bir kez gösterdiğim için,
o resmin elinizde kalmasını istemem.

ASTOLFO

(Kendi kendine.)

Nasıl kurtulabilirim bu kapandan?

(Estrella'ya.)

Senin sadık hizmetkârınım
güzeller güzeli Estrella;
ama o resmi sana veremem.

ESTRELLA

Terbiyesiz ve hoyrat bir adamsınız siz!
O resmi istemiyorum artık,
çünkü onu sizden geri istediğimi bile
sildim gitti belleğimden.

(Çıkar.)

ASTOLFO

Dinleyin... Bir kez daha düşünün lütfen!
Baş belası Rosaura!
Beni de, kendini de mahvetmek için mi
çıkıp geldin Polonya'ya?

(Çıkar.)

17. Sahne

(Segismundo başlangıçtaki gibi hayvan postundan giysilerle ve zincirlenmiş olarak yerde uyumaktadır. Clotaldo, Clarín ve iki uşak girerler.)

CLOTALDO

Burada bırakın onu;
başladığı yerde sona eriyor bugün
tekmil saltanatı.

BİRİNCİ UŞAK

Eskisi gibi ayağına pranga vuruyorum.

CLARÍN

Talihin döndü Segismundo
hayatın gölgesine dönüştü
gelip geçici şatafatın, ölümün alevine.
Uyanıp da halini hiç görmesen keşke.

CLOTALDO
Böyle edepsizce konuşana
kendi kendine doyasıya tartışabileceği
bir barınak yapılmalı.
İşte zindana kapatılması
öncelikle gereken zevzek bu.
CLARÍN
Ben mi? Ama neden?
CLOTALDO
Kimi sırları bilen bir borazan
gözaltında tutulmalı çünkü;
borazanını öttüremeyeceği
bir hücrede.
CLARÍN
Ben miyim babasını öldürmeye kalkan?
Gönülsüz İkarus'u balkondan savurup atan?
Ölüp ölüp dirilen? Uyuyup rüyalar gören?
Neden zindana atılacak mışım?
CLOTALDO
Çünkü senin adın borazan.
CLARÍN
Sorun buysa, klarnet diye
adımı değiştiririm hemen;
kimsenin duymaması için sesimi de keserim.
(*Clarín'i götürürler.*)

18. Sahne

(*Başını kukuletasının altına saklamış Kral Basilio girer.*)
BASILIO
Clotaldo?
CLOTALDO
Efendimiz... Sizi bu kılıkta
hiç görmemiştim doğrusu.

BASILIO
Segismundo'nun başına
neler geldiğini görmek gibi
budalaca bir merak,
getirdi beni buralara.
CLOTALDO
Eski acınası haliyle,
şurada işte.
BASILIO
Ah! Karayazılı zavallı prensim!
uyanabilirsin şimdi...
Ama o afyonlu iksir
kolunu kanadını kırmış sanki.
CLOTALDO
Çok huzursuz, efendimiz;
uykusunda konuşuyor.
BASILIO
Dinleyelim, bakalım
neler görüyor rüyasında?
SEGISMUNDO
(*Uykusunda konuşur.*)
Zorbayı cezalandırana günah yazılmaz.
Dilerim Tanrı'dan,
benim elinde gebersin Clotaldo;
babam ayaklarıma kapansın.
CLOTALDO
Beni öldürmek istiyor.
BASILIO
Beni aşağılamak.
CLOTALDO
Canımı alacak.
BASILIO
Bana boyun eğdirmeyi takmış aklına.

SEGISMUNDO
Dünya denen tiyatronun
engin sahnesinde,
adını yankılansın rakipsiz,
öcümü alabileyim diye.
Prens Segismundo'nun,
babasına üstün geldiğini herkes görsün.
(*Uyanır.*)
Ah! Ben neredeyim Tanrım?
BASILIO
(*Clotaldo'ya.*)
Beni görmesin.
Ne yapacağını biliyorsun.
(*Kendi kendine.*)
Sizi uzaktan dinleyeceğim.
(*Saklanır.*)
SEGISMUNDO
Ben ben miyim gerçekten? Ben miyim
şu zincire vurulu tutsak?
Burası da mezarım mı yoksa? Evet.
Ah Tanrım, ne rüyalar görmüştüm oysa.
CLOTALDO
(*Kendi kendine.*)
Oyun sırası bende.
SEGISMUNDO
Uyanma zamanı mı geldi?
CLOTALDO
Uyanma zamanı, evet.
Bütün gün uyuyacak değilsin ya?
Doğan güne karşı
kartalın uçuşunu izlediğimden bu yana
gözünü açmadın.
SEGISMUNDO
Evet açmadım. Şu anda da
uyanmış değilim aslında.

Anladığıma göre Clotaldo,
hâlâ uykudayım ben.
Elle tutulur gibi görünmelerine rağmen,
yalnızca bir rüya idiyse gördüklerim,
şu anda gördüklerimin
gerçek olduğunu nasıl bilebilirim?
Uykuda da, uyanıkken de
rüya görüyorsam, şimdi
kendimi tutsak olarak görmem
son derece olağan.

CLOTALDO

Rüyanda neler gördün, anlat.

SEGISMUNDO

Rüya gördüğüm varsayılsa bile,
hayal ettiklerimi değil, gördüklerimi
anlatacağım sana Clotaldo, evet.
Kaderin acı bir cilvesi,
uyandığımda, baharın serdiği,
çiçeklerle rengârenk bir döşekte
buldum kendimi.
Saray halkı prensimiz diyerek,
giydirip kuşattılar beni.
Sen çıkageldin sonra,
Polonya prensi olduğumu
duyurarak beni heyecanlandırdın.

CLOTALDO

Bunun için beni ödüllendirmen gerekmez miydi?

SEGISMUNDO

Pek değil. Bile isteye
bana ihanet ettiğin için,
iki kez seni öldürmeye kalkıştım.

CLOTALDO

Bana karşı niçin böylesine öfkelisin?

SEGISMUNDO
Sarayın efendisiydim,
herkesten hıncımı alacaktım.
Ama bir kadın gönlümü çeldi:
En azından bu gerçek olmalı,
çünkü her şey yok olup giderken,
aşkım olduğu gibi kaldı.
(*Kral Basilio çıkar.*)
CLOTALDO
(*Kendi kendine.*)
Kral gitti. Anlaşılan
duyduklarını yüreği kaldırmadı.
(*Segismundo'ya.*)
Uykuya dalarken,
göklerin kralı kartaldan söz etmiştik,
rüyanda da anlaşılan
hükümdarlık hayalleri gördün.
Ama rüyanda bile Segismundo,
seni yetiştirene saygı göstermelisin;
er geç kazançlı çıkar rüyasında bile iyilik eden.

19. Sahne

SEGISMUNDO
Doğru söylüyor. Hoyrat davranışlardan,
hükmetme güdüsünden arınmalıyız,
yeniden rüyalara dalarsak;
yaşamanın aslında rüya görmek olduğu
bu anlaşılmaz dünyada
benim sınayarak öğrendiğime göre,
uyanana değin, kendisi gerçekte neyse
onun rüyasını gören insanoğlunun
başka çaresi de yok.

Kral, kral olduğunun rüyasını görür;
buyurur, yönetir, hükmeder.
Ödünç aldığı güç ve iktidarı,
er geç küllerle örter ecel!
Ölüm rüyasında uyanacak olduktan sonra,
hükmetmeye heveslenmenin anlamı ne?
Zengin, kendisine onca kaygı veren
zenginliğinin rüyasını görür;
yoksul yoksulluğunun.
Zulüm altında inleyen de rüya görür,
zulmeden de ve kişi gerçekte neyse,
onun rüyasını görür bilmeden.
Şimdi burada zincire vurulu
olduğumun rüyasını görüyorum;
çok daha talihli bir durumda olduğumun
rüyasını görmüştüm oysa az önce.
Hayat dediğin nedir?
Gelip geçici bir yanılsama,
bir gölge oyunu, bir düzmece;
en yüce sayılanın hiç değeri yok.
Çünkü bir rüyadır hayat,
ve rüya da rüyadır sadece.

Üçüncü Gün

1. Sahne

(*Segismundo'nun zindanı.*)

(*Clarín girer.*)

CLARÍN

Bir şeyler bildiğim için kapatıldım bu uğursuz kuleye.
Bildiğim nedenlerle canıma kıyacaklarsa,
bilmediğim nedenlerle neler yapmazlar?
Ah, benim kadar iştahlı bir adamı
açlıktan öldürmek reva mı?
Konuşmama yasak koymaksa,
en azından adıma yakışmıyor;
borazan dediğin hiç susmaz.
Şimdi tek yoldaşlarım örümceklerle fareler:
onlar da şarkı söylemeyi bilmiyor.
Neyse, gece rüyamda gördüğüm
kırbaç, çarmıh, idam törenlerine eşlik eden
çan, boru, borazan cayırtısından kafam kazan.
Kimi iniyor darağacından, kimi çıkıyor,
birinin akıttığı kan ötekini bayıltıyordu.
Bense açlıktan bayılmak üzereyim.
Çünkü bu zindanda Tanrı'nın günü
önüme sürülen ekmek,

Ermiş Nicomedes'in özdeyişleri ile
kiliseler arası İznik toplantısının tutanakları.
Sır tutmak ermişlere özgü bir erdemse,
adım Ermiş Kutsal Sır olarak
oruç tutulan bir bayramla anılacak.
Başıma gelenleri hak ettim aslında,
çünkü sustum; oysa susmak,
en bağışlanmaz günahıdır bir uşağın.

2. Sahne

(*Davul sesleri, büyük bir kalabalığın uğultusu...*)

BİRİNCİ ASKER

(*Sesi dışarıdan gelir.*)

Kapatıldığı zindan işte burası.
Kapıyı kırıp girin.

CLARÍN

Burada olduğumu duyan birileri,
kurtarmaya geliyor beni, çok şükür.
Ama benden ne isteyebilirler?

(*Birkaç asker girerler.*)

BİRİNCİ ASKER

(*Dışarıdan.*)

Haydi, girin.

İKİNCİ ASKER

İşte burada.

CLARÍN

Burada yok.

ASKERLER

Efendimiz...

CLARÍN

(*Kendi kendine.*)

Sarhoş mu nedir bunlar?

İKİNCİ ASKER
Bizim prensimiz sensin.
Gerçek efendimizden başkasını,
hele yabancı bir prensi
başımıza kabul etmeyiz.
Sana bağlılığımızı sunmaya geldik.
Ver elini, öpelim.
ASKERLER
Yiğit efendimiz çok yaşa!
CLARÍN
(*Kendi kendine.*)
Sahiden öpmek istiyorlar elimi!
Adamı bugün zindana tıkıp,
yarın tahta çıkarmak; ertesi gün
yeniden alaşağı etmek bu ülkenin
geleneklerinden mi yoksa?
Öyleyse rolümüzü oynayalım.
ASKERLER
Elini ver.
CLARÍN
Veremem, kendim kullanıyorum.
Kaldı ki, elsiz bir prens de pek hoş olmaz hani.
İKİNCİ ASKER
Veliaht olarak, Moskova prensini değil,
yalnızca seni kabul edebileceğimizi
babana da söyledik.
CLARÍN
Babama saygısızlık mı ettiniz yoksa?
Sizi haddini bilmez serseri sürüsü!
BİRİNCİ ASKER
Sadakatimiz yol gösterdi bize.
CLARÍN
Nedeni sadakatse bağışlıyorum.

İKİNCİ ASKER
Çık buradan, krallığını geri al.
Segismundo çok yaşa!
ASKERLER
Çok yaşa Segismundo!
CLARÍN
(*Kendi kendine.*)
Segismundo mu?
Tekmil düzmece veliahtlara
verdikleri ad bu mu yoksa.

3. Sahne

(*Segismundo girer.*)
SEGISMUNDO
Kim seslendi bana?
CLARÍN
(*Kendi kendine.*)
Benim prensliğim böylece uçup gitti.
İKİNCİ ASKER
Segismundo hanginizsiniz?
SEGISMUNDO
Benim.
İKİNCİ ASKER
(*Clarín'e.*)
Kendini Prens Segismundo olarak
tanıtmaya mı yeltendin sen domuz?
CLARÍN
Ben öyle bir şey söylemedim.
Segismundo yerine siz koydunuz beni;
domuz da sizsiniz.
BİRİNCİ ASKER
Evet, tariflere uyuyorsun;
Veliaht Prens Segismundo'sun sen.
Ülkemizin kralı ilân ediyoruz seni, coşkuyla.

Aklı fikri günün birinde sana yenilip,
önünde dize geleceği kehanetine saplanmış
baban Kral Basilio,
senin doğumla gelen haklarını çiğneyerek,
Moskova Dükü Astolfo'ya
bırakmayı tasarlıyor tahtını.
Bunu onaylatmak için sözü geçer
devlet büyüklerini bir araya topladı.
Ama meşru bir veliahdı olduğunu öğrenen
halkımız, bir yabancının saltanatını reddediyor.
Topluca silaha davranıp
hakkın olan tacı zorbanın elinden alman için
seni zindandan kurtarmaya geldiler.
Çık dışarı, başlarına geç; şu dağ başında
çok sayıda yurttaş ve asker buyruğunu bekliyor.
Onlara kulak ver.

KALABALIK

(*Dışarıdan sesler duyulur.*)

Çok yaşa Segismundo!

SEGISMUNDO

Neler oluyor Tanrım! Bir kez daha
zamanın silip süpüreceği rüyalar
göstermek mi istiyorsunuz bana?
Karabasanlar ve hayaller arasında,
rüzgârın önünde duman gibi dağılan
şan, şöhret, iktidar rüyaları mı
göreyim istiyorsunuz sil baştan?
Doğumdan ölüme insanoğlunun
yakasını bırakmayan hayal kırıklığının
acısını mı tatmalıyım yeniden?
Hayır! Bir kez daha kendimi
kaderin kölesi kılmak istemem.
Hayat bir rüyadan ibaretmiş, artık öğrendim.
Yok olun karşımdan!

Sesiniz ve bir gövdeniz varmış gibi
gibi görünüyorsunuz ama,
aslında ne sesiniz var, ne gövdeniz.
Saltanat, iktidar, güç, şan...
Çiçekleri ilk rüzgârda dökülüp saçılan,
goncaları kuruyup dökülen badem ağacı gibi,
üfleyince yıkılıveren
düzmece şatafatta gözüm yok artık.
Ah, çok iyi tanıyorum sizi!
Uykuya dalan herkesi
böyle baştan çıkarıyorsunuz.
Ama beni bir daha kandıramazsınız,
çünkü hayat bir rüyadır, artık biliyorum.

İKİNCİ ASKER
Seni kandırdığımızı sanıyorsan,
dön de şu sarp yamaçlara göz at;
emirlerini bekliyor binlerce yurttaş.

SEGISMUNDO
Benzer sahneleri daha önce de gördüm,
aynı açıklık, aynı netlikle;
ama sonra anlaşıldı ki
bir rüyadan ibaretmiş hepsi.

BİRİNCİ ASKER
Büyük değişimlere
hep kehanetler öncülük eder efendimiz;
rüyanızda görmeniz de
öyle bir ön belirti olmalı.

SEGISMUNDO
Bir ön belirtiydi, haklısın;
gerçekleşmesi için rüya görelim ruhum,
rüya görelim bir kez daha: Hayat çok kısa...
Rüya görelim ama, uyanacağımızı bilerek
en olmadık zamanda.
Önceden tedbirli olursak, uyanmamız kolaylaşır,

hayal kırıklığımız hafifler;
belki mutsuzluğu alt edebiliriz.
Her türlü güç ve iktidarı yalnızca ödünç aldığımı
ve er geç asıl sahibine geri vereceğimi
hiç aklımdan çıkarmadan,
sizin bağlılığınızdan
güç alarak, sevgili yurttaşlarım,
yurdumuzu yabancı boyunduruğundan
kurtarmak için ne gerekiyorsa
yapmaya hazırım.
Silahbaşına çağıran borular çalınsın;
yiğitliğimi kanıtlamanın günüdür bugün.
Babama karşı silaha davranarak,
kehanetleri doğrulayacağım.
Yakında ayaklanma kapanacak...
(Kendi kendine.)
Ya daha önce uyanırsam?
Suya düşer her şey.
İyisi mi, bu konuda bir şey dememeli.

ASKERLER
Segismundo çok yaşa! Segismundo çok yaşa!

4. Sahne

(Clotaldo girer.)

CLOTALDO
Nedir bu bağrışmalar?

SEGISMUNDO
Clotaldo!

CLOTALDO
Efendimiz...
(Kendi kendine.)
Tekmil öfkesini bana kusacak.

CLARÍN

(*Kendi kendine.*)

Bahse girerim,
ihtiyarı uçuruma atacak.

(*Çıkar.*)

CLOTALDO

Ayaklarının altında
ölmeye geldiğimi biliyorum.

SEGISMUNDO

Kalk babacığım, kalk ayağa;
başarının yolunu gösterecek
akıl hocam olacaksın sen;
şu dağ başında ne öğrendiysem,
senin sadakatine borçluyum.
Gel seni kucaklayayım.

CLOTALDO

Neler diyorsun?

SEGISMUNDO

Aslında rüya gördüğümü,
ve iyilikle davranmak istediğimi söylüyorum.
Rüyasında bile iyilik eden kârlı çıkar.

CLOTALDO

İyilik etmeyi rehber edindiyseniz,
herkese iyilikle davranmanızı
beklememi hoş görürsünüz efendimiz.
Silah mı çekeceksiniz babanıza karşı?
Olmaz. Canımı vermeye hazırım,
ama kralıma karşı size danışmanlık yapamam.

SEGISMUNDO

Nankörün, hainin, alçağın tekisin sen!

(*Kendi kendine.*)

Kendime gelmeliyim; uyanık mıyım
rüya mı görüyorum, bilemez oldum?

(*Clotaldo'ya.*)

Cesaretine saygı göstererek,
bağışlıyorum seni Clotaldo.
Git, kralına hizmet et;
savaş alanında görüşürüz.
Toplanma boruları çalınsın.

CLOTALDO

Binlerce kez ayaklarınızı öperim.

SEGISMUNDO

Gidip saltanat sürelim, ey kader.
Uyursam uyandırma, uyanırsam uyutma.
Hem uykuda, hem uyanıkken,
iyilikle davranmak önemli olan:
Uyanıkken, iyilik etmek;
rüya görürken, uyandığında
yanında olacak dostlar kazanmak için.

(*Çıkarlar. Davullar vurulur.*)

5. Sahne

(*Krallık sarayı. Basilio ile Astolfo girerler.*)

BASILIO

Gemi azıya almış bir aygırla
kim baş edebilir Astolfo?
Gürül gürül denize doğru akan
kibirli bir ırmağın önüne kim set çekebilir?
Tepeden yuvarlanan bir kayanın
çılgın koşusu karşısında kim durabilir?
Bütün bunlar bile
ayaklanmış bir kalabalığı
yatıştırmaktan kolaydır.
İki farklı çağrı yankılanıyor dağlarda:
Kimi Astolfo diye bağırıyor, kimi Segismundo diye.
Bu ikilemin göbeğinde taht salonu

tragedyaların temsil edildiği
kasvetli bir sahneye dönüştü.

ASTOLFO

Uyuşukluğu üstümüzden atalım efendimiz.
Övgülere kulak tıkayıp, bana vaat ettiğiniz
mutluluğu şimdilik erteleyelim.
Polonya buyruklarıma karşı çıkıyorsa,
ona kendini kanıtlamam gerekiyor demektir.
Bana bir at verin; kendini yıldırımların rakibi sanan
o haddini bilmezi tepelemeyi bilirim.

(*Çıkar.*)

BASILIO

Kaçınılmaz olana karşı ne *önlem* alırsan al;
yazılan er geç başa gelecektir.
Olacağa karşı durulamaz.
Tam tersine, ne kadar savunmasız durursan,
o kadar korunmuş olursun.
Kaskatı yasa! Acımasız kader! Korkunç çelişki!
Tehlikeden kaçmaya çabalayan,
tehlikenin kucağına düşer.
Beni kaygılarım mahvetti;
kendi ellerimle ülkemi kargaşaya sürükledimse,
hep benim suçum.

6. Sahne

(*Estrella girer.*)

ESTRELLA

Efendimiz! Halka görünerek,
sokaktan sokağa yayılan kargaşaya
doğrudan el koymazsanız,
çok geçmeden krallığınızı
kan gölünde yüzer bulacaksınız.
Her şey yasa, kedere büründü;

her şey acı yüklü.
İşte devletinizin yıkıntısı;
İşte gözlerin kaldıramayacağı
kadar kanlı sonumuz.
Güneş tüller örtünüyor, rüzgâr esmiyor,
her yapı bir firavun anıtı sanki,
her taş bir mezar;
yaşayan bir iskelet her asker.

7. Sahne

(*Clotaldo girer.*)

CLOTALDO
Sağ salim huzurunuzdayım, çok şükür.

BASILIO
Clotaldo... Segismundo'dan ne haber?

CLOTALDO
Gözü dönmüş ayaktakımı,
zindanı basıp prenslerini kurtardılar.
İkinci kez baş tacı edilen Segismundo,
akıllı uslu davrandı bu kez;
Tanrı'nın buyruklarına uyacağını duyurdu.

BASILIO
Bir at getirin bana;
bizzat dövüşeceğim hain oğlumla;
tahtımı korumak uğruna, kılıcım başarsın
bilgimin başaramadığını.
(*Çıkar.*)

ESTRELLA
Savaş tanrıçası Bellona gibi,
adımı yazdıracağım güneşin yanına;
kanatlarımın tekmil gücüyle.
havalanacağım tanrıça Athena gibi.
(*Savaş boruları çalarken çıkar.*)

8. Sahne

(*Clotaldo'yu kolundan tutarak Rosaura girer.*)

ROSAURA

Çepeçevre savaşla kuşatılmış olsak da,
yiğit yüreğin seni dövüşmeye
çağırıyorsa da çığlık çığlığa,
diyeceklerime kulak ver önce.
Çaresizlik içinde geldim Polonya'ya;
acıyıp kanadının altına aldın,
korudun, kolladın.
Düzmece bir ad altında sarayda
yaşamamı ve kıskançlığımı bastırarak
Astolfo'dan uzak durmamı buyurdun.
Ama görür görmez tanıdı beni;
onurumu öylesine umursamıyor ki,
bu gece bahçede Estrella'yla buluşacak.
Bahçenin anahtarını ele geçirdim;
söylediklerinde gerçekten kararlıysan,
dertlerime son vermek için,
dilediğin an oraya girebilir,
kıvançla ve göğsünü gere gere,
onun canına kıyarak
çiğnenmiş onurumun öcünü alabilirsin.

CLOTALDO

Daha görür görmez,
–gözyaşlarım tanığımdır–
senin için elimden geleni
yapmaya karar verdim Rosaura.
Astolfo seni görecek olursa,
yakışıksız bir kılıkta değil,
gerçek halinle görsün diye,
pervasızca sırtına geçirdiğin
erkek giysilerini soymak

oldu ilk girişimim.
Onurunun çiğnenmesini öylesine
önemsiyordum ki,
onarmanın bir yolunu arıyordum,
Astolfo'yu öldürmek pahasına da olsa.
Kralım olmadığına göre,
bu pek de ürkütmüyordu beni.
Astolfo'yu öldürmeye niyetliydim
Segismundo bana saldırdığı sırada.
Ama kendi canını tehlikeye atarak,
araya girip beni korudu Astolfo
Canımı kurtaranın canını alacak kadar
nankör davranabilir miydim artık?
Böylece yüreğimi ve aklımı
sana verdiklerimle ondan aldıklarım
arasında paylaştırınca,
hanginizin yardımına koşacağımı
bilemeden, kararsızlık içinde kaldım.
İki yol görünüyor önümde,
ama hiçbirine gönlüm elvermiyor;
çünkü hem borçluyum, hem alacaklı.

ROSAURA

Sana hatırlatmama gerek yok herhalde,
Yürekli bir adam için,
vermek nasıl büyük bir erdemse,
almak öylesine bir züldür.
Bu ilkeyi hesaba katınca,
hiç bir şey borçlu değilsin ona;
senin hayatını kurtardıysa,
sen de benim hayatımı kurtarmıştın;
seni alçaltıcı bir davranışa zorladı o,
bense yüce gönüllü olmaya yönelttim;
ondan aldığını bana verdiğine göre,
ondan alacaklı, bana borçlusun.

Öncelikle benim onurumu kurtarmalısın,
çünkü nasıl vermek almaya üstünse,
ben de ona üstünüm.

CLOTALDO

Büyüklük almak değil vermektir,
ama minnet borcu da
verene değil, alana düşer;
vermeyi bildiğime göre,
cömert –ve izninle– alacaklı
sıfatlarını herhalde hak ettim.
Onur özgülük ister Rosaura,
ama nankörlüğü dışlar.

ROSAURA

Hayatımı geri verdiğini inkâr etmiyorum,
ama onursuz bir hayatın
hayattan sayılmayacağını da sen söyledin.
Bana verdiğin hayat sayılmayacağına göre,
demek hiçbir şey almamışım senden.
Alacaklı olmak istiyorsan,
kendi ağzınla söylediğin gibi,
henüz alamadığım hayatı vermelisin bana;
vermek insanı büyütüyorsa gerçekten,
önce cömert davranmayı öğren.

CLOTALDO

Galiba haklısın:
Cömert davranacağım her şeyden önce.
Manastıra gireceksin Rosaura,
ben de tekmil malımı mülkümü sana bağışlayacağım.
Böylece hem bir cürüm işlemekten
kendini sakınmış olacaksın,
hem de dinimize hizmet edeceksin.
Felaketler yaşayan, bölünmüş krallığımızdan
bir parça da ben koparabilecek konumdayım.
Oysa seçtiğim ılımlı yoldan,

Kralıma sadık, sana cömert,
Astolfo'ya minnettar davranmış olacağım.
Önerimi kabul etmelisin;
laf aramızda, baban olsam, yeminle!
bundan çoğunu yapmazdım.

ROSAURA

Babam olsaydın,
bu hakarete katlanabilirdim.
Ama değilsin, reddediyorum.

CLOTALDO

Ne yapmak istiyorsun peki?

ROSAURA

Dükü öldüreceğim.

CLOTALDO

Babasını tanımamış bir kadın
bu kadar yürekli olabilir mi?

ROSAURA

Olur!

CLOTALDO

Nedir seni zorlayan?

ROSAURA

Adım, onurum.

CLOTALDO

Unutma ki Astolfo günün birinde...

ROSAURA

Umurumda değil.

CLOTALDO

... Estrella'nın eşi ve senin kralın olacak.

ROSAURA

Tanrı'nın izniyle, olamayacak.

CLOTALDO

Ama bu delilik.

ROSAURA

Biliyorum.

CLOTALDO
Kendini dizginle.
ROSAURA
Yapamıyorum.
CLOTALDO
Hem onurundan olacaksın, hem hayatından.
ROSAURA
Biliyorum.
CLOTALDO
Neyin peşindesin?
ROSAURA
Ölümün.
CLOTALDO
Düş kırıklığı seni böyle söyletiyor.
ROSAURA
Hayır, onur!
CLOTALDO
Akılsızlık!
ROSAURA
Cesaret!
CLOTALDO
Delilik!
ROSAURA
Öfke ve hınç!
CLOTALDO
Bu kör tutkunun ilacı yok mu?
ROSAURA
Hayır.
CLOTALDO
Kim yardımcı olacak sana?
ROSAURA
Kendim.
CLOTALDO
Yapacak bir şey yok, öyle mi?
Başka bir çıkış yok?

ROSAURA
Yok.
CLOTALDO
Başka bir yolu...
ROSAURA
... yok, kendimi yok etmenin.
(*Çıkar.*)
CLOTALDO
Kendini yok edeceksen, bekle kızım,
birlikte yok olalım.
(*Çıkar.*)

9. Sahne
(*Kırlık alan.*)

(*Hayvan postları içindeki Segismundo, Clarín ve bir grup asker davul sesleri eşliğinde girerler.*)
SEGISMUNDO
Bugün beni görseydi Roma,
kendinden geçerdi herhalde:
Bu pek ender rastlanır manzara karşısında
imparatorluklarının ilk dönemindeki gibi,
ordusunun başında bir yabani hayvan;
Samanyolunu fethetmeye dikmiş gözlerini!
Çok yükseklere tırmanma aklım!
Bu belirsiz zaferin ertesinde uyanıp da
ardından yanacaksam, varsın
kazanılan da küçük olsun, yitirilen de.
(*Borular çalınır.*)
CLARÍN
Sırtı kır lekeli, gövdesi toprak,
göğsünde saklı ruhu ateş,
ağzının köpüğü deniz, soluğu hava

ve bütün bunların gözalıcı karışımıyla
gövdesi, ruhu, köpüğü, soluğuyla
bir toprak, ateş, deniz ve rüzgâr canavarı;
böğrü mahmuzlandıkça hızlanan
soylu küheylan, dünya güzeli
bir kadını getiriyor sana Segismundo.

SEGISMUNDO
Işıltısından gözlerim kamaşıyor.

CLARÍN
Rosaura bu gelen.
(*Uzaklaşır.*)

SEGISMUNDO
Onu bana Tanrı gönderdi.

10. Sahne

(*Erkek binici kılığında, bir kılıç ve bir hançer taşıyan Rosaura girer.*)

ROSAURA
Gecenin karanlığından sıyrılan,
gezegenler kralının şafak ışıklarıyla
dağları tepeleri mızraklayıp
köpükleri kabartırken
en ihtişamlı tacını kuşanması gibi,
dillere destan yiğitliği
karanlık bulutları yırtan
değerli efendimiz Segismundo,
Polonya'nın üzerine güneş gibi doğ!
Hem kadın, hem de mutsuz bir insan olarak
ayaklarına kapanıyorum.
Kanatlarının altına almak için,
cömert bir prense bu kadarı yetmez mi?
Üç kez karşılaştık,

üçünde de beni tanımadın;
çünkü her kez büsbütün farklı giyinmiştim.
Çektiklerini öğrendiğimde kendi dertlerimi unutturan,
o korkunç zindandaki
ilk karşılaşmamızda beni erkek sandın.
İkinci karşılaşmamızda kadın kılığındaydım,
ama sen hayallerle süslü
muhteşem bir düş yaşıyordun.
Son olarak bugün, kadın giyimli
ama erkek gibi silahlı,
iki yönlü bir yaratık olarak çıkıyorum karşına.
Yardımını hak edebilmek için,
kendimi sana acındırmam,
başıma gelen talihsizlikleri
anlatmam gerekiyor herhalde.
Güzelliği kadar, mutsuzluğu da
dillere destan soylu bir anneden
Moskova sarayında doğdum.
Adını hâlâ bilmediğim biri
genç kızlığında göz koymuş anneme.
Kuşku duymuyorum bu adamın değerinden;
öyle ki onun bir tanrı olduğuna inanmak için,
çoktanrılı dinden doğmuş olmayı isterdim.
Anneme gelince, adamın evlenme sözüne
öylesine güvenmiş olmalı ki,
bugün bile anısıyla dertlenir:
Troya'dan kaçan Aeneas gibi,
kılıcını bile bırakarak sıvışmış acımasız.
Şimdilik kınında bekliyor o kılıç,
ama bu serüven sonuçlanmadan
çeliği er geç ışıldayacak.
Kısacası, ne evliliğe
ne kanlı sonuçlara yol açan,
düğümü doğru dürüst atılmamış

o gevşek ilişkiden doğmuşum;
güzellikte değilse de,
talihsizlikte annemin tıpatıp eşi,
kaderinin mirasçısı olarak
aynı alınyazısını izledim.
Sana söyleyebileceğim tek şey,
onurumu kirletenin adıdır: Astolfo.
Ah! Adını anmak bile,
öfkemi kabartıyor.
Evet, bir zamanlar aşığım olan Astolfo,
birlikte yaşadığımız güzel günleri unutup,
–çünkü bitmiş sevdanın anısı bile unutulur–
benim ışığımı karartan yıldız, Estrella ile
evlenmek üzere çağrıldığı Polonya'ya geldi.
Aşağılanmış, aldatılmış, kederlere gömülmüştüm;
delirmiştim, ölmüştüm, ben bendim;
yani kafam allak bullak,
Babil'in cehennemine düşmüştüm.
Dilsiz gibi sustum, zaten davranış
acıları sözlerden iyi anlatır;
her şeyi içime attım
baş başa kaldığımız bir gün annem Violante
zindanımın duvarlarını yıkana kadar.
Acılarım birbirlerine çarpa dolana
sürüler halinde fışkırdı bağrımdan.
Bunları itiraf etmekten utanmıyorum;
zayıflıklarını anlattığın kişi,
kendi zayıflıklarını düşünerek, suç ortağın olur;
çektiklerini sayıp dökerek,
dinleyenin gönlüne su serpersin;
kötü örnek işe yarar kimi zaman...
Annem içtenlikle ortak oldu derdime;
beni uzun uzun dinledikten sonra,
gençliğinde başına gelenleri anlattı

gönlüme teselli olur diye belki.
Kendisi de suç işlemiş yargıç
daha bağışlayıcı olur!
Aradan geçen bunca zamanda
Çiğnenmiş onurunun ilacını bulamamış annem,
benim derdimin devasını da bulamadı elbet.
Astolfo'yu arayıp bularak, tatlılıkla
onu borcunu ödemeye zorlamak oldu
aklına gelen tek çare;
yolda başıma gelebilecek tehlikelerden
korunabilmem için de, erkek gibi giyinmemi istedi.
Sonra kanla ıslatılma günü yaklaşan,
şu anda taşıdığım kılıcı taktı belime.
Böylece Polonya'ya ayak bastım;
göz açıp kapayana kadar olup bitti gerisi:
Zindanında beni gördün, şaşaladın;
hayatımı Clotaldo kurtardı.
Ardından kadın giysileri giydirip,
Astolfo ile görüşmelerini engelleyebileceğim
bir konuma, Estrella'nın hizmetine yerleştirdi.
Oysa şimdi, prensle soylu hanımımın
evlenerek tahta çıkmalarına gönüllü;
onurumu göz ardı ederek,
isteklerimden vazgeçmemi öğütlüyor.
Ah, Tanrı'nın, zincirlerini kırıp,
ülkesine ve babasına karşı silah çekerek,
bugün öcünü almayı nasip ettiği Segismundo!
Diana'nın gözalıcı takılarının yanına
Athena'nın silahlarını ekleyip,
ipeklilerle çelikleri bir arada kuşanarak,
gücümü gücüne katmaya geldim.
Yürekli komutan, bu kirli düzeni bozmak
ikimiz açısından da can alıcı önemde:
Benim için, kocam olduğunu söyleyen kişinin

bir başkasıyla evlenmesini engellemek;
senin içinse, ikisinin güçlerini birleştirerek
tahtını tehlikeye atmalarını önlemek açısından.
Kadın olarak, onurumu kurtarmanı;
erkek olarak, askerlerinin yanında
dövüşmeme izin vermeni diliyorum.
Kadın olarak senden imdat isterken,
erkek olarak yüreğim ve kılıcımla
hizmetine geldim koşa koşa.
Kadın olarak beni büyülüyorsun,
ama canını alabilirim erkek olarak.
Çiğnenmiş onurum uğruna
sana derdini dökmek için kadın,
onurumu savunmak için
erkek olmalıyım bu serüvende.

SEGISMUNDO

(*Kendi kendine.*)

Gerçekten rüya görüyorsam,
belleğimi durdur ulu Tanrım,
tek bir rüyanın bunca hayali
barındırması olanaksız;
hepsinden kurtulup aklından çıkarana ne mutlu.
Saltanatı rüyamda gördüysem,
şu kadın bunca ayrıntıyı nerden bilebilir?
Öyleyse gerçekti gördüklerim.
Gerçek olması daha az kaygı verici değil;
neden rüya gördüğümü sandım?
Yeryüzünün şan ve şöhreti
öylesine rüyaya benziyor ki,
gerçekler yalan sanılıyor, yanılsamalar gerçek.
İkisi birbirlerine öyle yakın ki, bilemez oluyorsun
Gördüğünün, dokunduğunun
hangisi rüya, hangisi sahici?
Bulutların ardında nasılsa

buharlaşacaksa güç ve iktidar,
doyasıya yararlanalım
tek mutluluk alanımız rüyalarla
uykuda bağışlanan kaçamak zamandan.
Rosaura elimin altında,
güzelliği isteklerimi körüklüyor.
Rüya gördüğümüze göre nasılsa,
dostlukmuş, vefaymış, güvenmiş,
onu ayağımıza getiren ne varsa,
sırtımızı dönelim ve fırsatı kaçırmadan,
keyifli bir rüya görelim.
Tam tersi de düşünülebilir elbette:
Her şey rüyadan, her şey yalandan ibaretse,
şu dünyada küçük bir zafer uğruna,
Tanrı'nın cennetinden kim vazgeçebilir?
Geçmişte yaşanan mutluluklar da
rüya ürünü değil mi? Büyük sevinçleri
anarken "rüya gibiydi" denmez mi?
Kendimi kandırmıyorsam,
tutkunun ilk rüzgârda küle dönüşen
bir alev olduğunun farkındaysam,
kalıcı zaferlerin, bitimsiz mutluluğun,
eskimez güzelliklerin alanı
sonsuzluğa dönmeliyim yüzümü.
Rosaura'nın onuru çiğnenmiş;
oysa bir prense yakışan çiğnemek değil onur vermektir.
Tanrı'nın izniyle, kendi tacımdan önce
onun onurunu kurtarmak için vuruşacağım.
Yakışıksız isteklerden kaçalım.
(*Askerlere.*)
Savaş boruları çalınsın!
Bulutlar güneşin altın ışınlarını karartmadan
savaşa tutuşmak istiyorum.

ROSAURA

Gitmeden, kaygılarımı yatıştıracak
tek bir sözcük bulamadınız mı efendimiz?
Sırtınızı dönmeyin, yüzüme bakmadan mı gideceksiniz?

SEGISMUNDO

Rosaura, saygımı kanıtlamak için
sana kaba davranmam gerekiyor.
Sözle değil, eylemle karşılık verebilmek için,
yakınmalarının karşısında dilsiz kalıyorum;
dilim yerine yiğitliğim konuşsun diye susuyorum;
sana bakmıyorsam, geçirdiğimiz acımasız sınavda
onurunu temizlemeyi üstlenmişken,
güzelliğine kapılıp kalmayayım diye.

(*Askerlerin başında çıkar.*)

ROSAURA

Ah Tanrım, nedir bu bilmece?
Çektiğim onca acıdan sonra,
ikircikli karşılıklarla mı
oyalanmalıyım hâlâ?

11. Sahne

(*Clarín girer.*)

CLARÍN

Görüşebilir miyiz hanımım?

ROSAURA

Clarín! Nerelerdeydin?

CLARÍN

Kapatıldığım zindanda
ölümle yazı tura oynamaktaydık;
ayaklarım önde çıkacaktım
oradan az kalsın.

ROSAURA

Neden kapatıldın zindana?

CLARÍN

Senin kim olduğunu bildiğim için.
Çünkü Clotaldo...
(*Davullar vurulur.*)
Nedir bu patırtı?

ROSAURA

Bilmem... Ne olabilir?

CLARÍN

Silahlı bir alay asker çıkıyor
kuşatma altındaki saraydan;
Segismundo zorbasının ordusunu
tepelemeye gidiyorlar herhalde.

ROSAURA

Ne! Ölçüsüz bir kıyım sürüp giderken,
onun yanında yer alıp
herkesi şaşırtmaktan beni alıkoyan nedir?
(*Çıkar.*)

12. Sahne

(*Clarín ile dışarıda askerler.*)

ASKERLER

(*Dışardan.*)
Yaşasın yenilmez kralımız!

BAŞKA ASKERLER

(*Dışardan.*)
Yaşasın özgürlük!

CLARÍN

Yaşasın kral! Yaşasın özgürlük!
İkisi de yaşasın! Neme lâzım?
Ben postumu kurtarayım da,
ötesi umurumda değil.
Bu kargaşadan uzak durursam,

Neron gibi, başıma bir dert gelmez.
Kayalarla çevrili bu saklandığım yerden
tekmil şenliği seyredebiliyorum;
ölüme meydan okurum buradan,
nasılsa beni bulamaz.
(*Saklanır. Saldırı davulları vurulur.*)

13. Sahne

(*Segismundo'nun ordusunun karşısında geri çekilen Basilio, Clotaldo ve Astolfo girerler.*)

BASILIO
Daha talihsiz bir kral, daha örselenmiş
bir baba var mıdır yer yüzünde?

CLOTALDO
Ordunuz yenilgiye uğradı,
bozgun halinde çekiliyor.

ASTOLFO
Hainler kazandı.

BASILIO
Böyle savaşların sonunda,
yenenler hep haklıdırlar,
yenilenler her zaman haksız.
Kaçalım Clotaldo, nankör oğlumun
acımasız intikamından kaçalım.
(*Dışardan tüfek patlamaları; Clarín saklandığı yerden vurularak düşer.*)

CLARÍN
Ah, Tanrım!

ASTOLFO
Kim bu zavallı asker,
kanlar içinde yere yığılan?

CLARÍN
Ölümden kaçayım derken,
kucağına düşen talihsizin tekiyim ben.
Ölümün ulaşamayacağı
bir köşe yokmuş meğer.
Kaçtıkça yaklaşıyorsun ona.
Savaş alanı,
en kanlı çarpışmaların göbeğinde bile,
bir kayanın ardına saklanmaktan
daha güvenli
Alınyazını baştan yazıp
kara talihi değiştirmenin hiçbir yolu yok.
Nereye kaçarsan kaç,
Tanrı buyurduysa öleceksin.
(*Yığılır.*)
BASILIO
Tanrı buyurduysa öleceksin!
Kanlı yaralarının ağzından konuşan
şu yaşayan ölü, temelli yanılgılarımızdan
nasıl da uyandırıyor bizleri.
Yaradanın kararları karşısında,
boştur insanoğlunun çabası!
İşte, ülkemi zulüm ve kargaşadan
uzak tutmaya çabalarken,
sakındığım tehlikenin eline teslim ettim.
CLOTALDO
Hayatın bütün patikalarını tanıyan kader,
en derin kuytularda bile
bulursa da aradığını;
kaderin acımasızlığı karşısında
insanoğlunun büsbütün çaresiz
olduğunu söylemek
Hıristiyan dinine uygun düşmez.
Bilge insan kadere hükmedebilir.

Acı ve kedere karşı
dokunulmazlığı olmasa da korunabilir.
ASTOLFO
Clotaldo çok yaşamış, çok görmüş
olgun bir adam olarak
konuşuyor sizinle efendimiz;
bense atılgan bir genç olarak.
İlerideki sık ağaçlıkta
rüzgârlarla yarışan
bir küheylan bağlı;
sırtına atlayıp kaçın;
ben size artçılık yaparım.
BASILIO
Hayır. Tanrı ölmeme kadar verdiyse,
ve ölüm buralarda gözlüyorsa yolumu,
yüz yüze gelmek isterim onunla
bugünden tezi yok.

14. Sahne

(*Estrella, Rosaura ve askerlerinin eşliğinde Segismundo girer.*)
SEGISMUNDO
Kral şu sık ağaçlıklarda
saklanıyor olsa gerek.
Ardından gidin! Dağı taşı arayın!
Gövdesinden tepesine kadar tek bir ağaç,
tek bir otun arkası kalmasın aranmadık.
CLOTALDO
Kaçınız efendimiz, kaçın!
BASILIO
Neye yarar?
ASTOLFO
Ne yapmak istiyorsunuz?

BASILIO

Çekil Astolfo.

CLOTALDO

Muradınız nedir efendimiz?

BASILIO

Kendi zehrimi kendim hazırlamak.

(Segismundo'nun önünde diz çöker.)

Aradığın bensem, prens,
işte ayaklarının önündeyim.
Ak saçlarımı yolup, tacımı çiğneyebilir,
hıncını çıkarmak için hakaret edip aşağılayabilir,
beni kendine köle edebilirsin;
böylece kaderin çarkı dönüşünü tamamlar,
yıldızların kehaneti de doğrulanmış olur.

SEGISMUNDO

Bunca inanılmaz olayın tanığı
Polonya'nın değerli soyluları,
bana kulak verin;
prensiniz konuşuyor.
Tanrı'nın eliyle, göklere yazılanlar
yalan söylemez, yanıltmaz.
O yazıları işlerine geldiği gibi
yorumlamaya kalkışanlardır
yalan söyleyenler, yanıltanlar.
Babam vahşi kişiliğimi
evcilleştireyim derken,
iki ayaklı bir hayvana dönüştürdü beni.
Öyle ki soylu kanımla,
uysal yumuşak başlı,
yufka yürekli, cana yakın
doğmuş olsaydım bile,
böyle bir hayat, böyle bir eğitimle
vahşi bir hayvana dönüşürdüm yine de.
Adamın birine deseler ki:

"İnsanlık dışı bir hayvanın elinden olacak ölümün",
uyuyan o hayvanı zorla kışkırtması
akıllıca bir davranış mıdır?
Ya da, "köpükler arasında can vereceksin,
suların altına kazılacak mezarın" deseler,
ışıl ışıl dikenlerini kabartmış dalgaların
bulutlara yükseldiği bir günde
denize açılması hangi akla sığar?
Oysa babam, korktuğu vahşi hayvanı uyandıran;
fırtınalı havada denize açılanlar gibi davrandı.
Gözünü korkutan kılıcı
kendi eliyle kınından sıyırdı.
Ne haksızlık ne intikam yolundan döndürebilir kaderi,
alınyazısını yeniden yazmak isteyen,
ayağını denk almalı.
O gün gelmeden bir önlem alamaz
geleceğini karanlık gören;
bir ölçüde korunabilir belki, ama o da
başa gelenden dönüş kalmadığı zaman ancak.
Şu garip serüven, yaşanan şiddet ve acıklı sonu ders olsun:
İşte oğlunun önünde boynu bükük bir baba,
düşmanının önünde dize gelen düşmüş bir kral...
Tanrı'nın yargısından kaçamamış.
Ondan çok daha genç, deneyimsiz,
ondan bilgisiz olan ben nasıl kaçarım?
(*Krala.*)
Ayağa kalkın efendimiz;
Tanrı yanlışınızı gösterdiğine göre,
eğdirmek istediğiniz boynumu
buyruğunuza teslim ediyorum;
işte dize geliyorum önünüzde.

BASILIO

Sevgili oğlum, yeniden kanımı ısıttın
bu soylu davranışınla: Gerçek bir prenssin sen.

Alnına zafer çelenkleri yakışır, kazandın.
Seni hep başarılar taçlandırsın.
HERKES
Segismundo çok yaşa! Segismundo çok yaşa!
SEGISMUNDO
Büyük zaferler kazanmaya hazırım,
ama önce savaşların en büyüğünü kazanmalıyım:
Kendimle tutuştuğum savaşı!
Astolfo, Rosaura ile evlenmeli;
onur borcunu elbette biliyor,
ben de o borcu ödetmekte kararlıyım.
ASTOLFO
Rosaura'ya borçluyum, doğru;
ama kimin nesi olduğunu bilmiyor;
soyu sopu belli olmayan biriyle
evlenmem yakışık almaz.
CLOTALDO
Sus da beni dinle:
Rosaura da senin kadar soyludur Astolfo,
olmazsa kılıcımla kanıtlarım.
O benim kızım, bu yetmez mi?
ASTOLFO
Ne diyorsun?
CLOTALDO
Soyuna layık biriyle evlenmeden
kimliğini açıklamaktan kaçındım.
Çapraşık bir öykü bu;
Rosaura benim kızım diyorum işte!
ASTOLFO
Verdiğim sözü tutacağım öyleyse.
SEGISMUNDO
Öte yandan, böylesine
anlı şanlı bir prensi yitiren
Estrella'nın hakkı yenmesin diye,

kendi elimle, belki kaderi daha parlak,
en azından eşdeğer bir koca vereceğim ona
Elini ver Estrella.

ESTRELLA
Mutluluk yeniden yüzüme güldü.

SEGISMUNDO
Babama böylesine sadakatle hizmet eden
Clotaldo ise, ne dilerse dilesin benden.

BİRİNCİ ASKER
Sana hizmet etmeyenleri bile
bir bir ödüllendiğine göre,
ayaklanmanın başını çekip,
seni zindanından kurtaran
bana ne vereceksin?

SEGISMUNDO
Aynı zindanı! Hem de ölene kadar
çıkamayasın diye sıkı gözetim altında.
İhanet bir kez işlendikten sonra,
hainlere ihtiyaç kalmaz.

BASILIO
Ne kadar olgunlaştın.

ASTOLFO
Çok değişti.

ROSAURA
Akıllı ve tedbirli.

SEGISMUNDO
Neden böyle şaşırdınız?
Bana rüyalar öğretmenlik etti biliyorsunuz.
Uyanıp da yeniden kendimi o zindanda bulurum
korkusuyla tir tir titriyorum her an;
böyle bir şey olmasa da düşüncesi yetiyor.
Bu dünyada yaşanan her mutluluğun bir rüya gibi
sonlanacağını

öğrendim ve günahlarımı bağışlatmak uğrunda
yaşamak istiyorum,
rüyalarımın süregittiği ömür dilimini.
Bağışlama olmalı cömert yüreklerin ilk erdemi.

Calderon de la Barca (1600-1681): Soylu bir İspanyol ailesinde dünyaya geldi. Küçük yaşta babasını kaybedince Cizvitler tarafından yetiştirildi. Alcala ve Salamanca üniversitelerinde din hukuku okurken edebiyata yöneldi. Bu arada orduya katıldı, uzun süre askerlik yaptı. Calderon İspanyol edebiyatında Altın Çağ'ın en önemli yazar ve şairlerindendir. Pek çok tiyatro oyunu yazdı. En tanınmış ve en çok sahnelenen oyunlarından biri olan Hayat Bir Rüyadır *insanlık halleri ve hayatın gizemine dair felsefi bir alegoridir. Oyundaki kişiler Güç, Bilgelik, Aşk, Anlayış ve İrade'yi temsil ederler. Kaderle özgür irade arasındaki çatışma oyunun ağırlık merkezini oluşturur. Calderon'un ölümü Altın Çağ'ın da sonu olmuştur.*

Başar Sabuncu (1943): Tiyatro ve sinema uğraşına 1961 yılında oyunculukla başladı. Devlet Tiyatroları, İstanbul Şehir Tiyatrosu ve özel tiyatrolar tarafından sahnelenen 14 tiyatro oyunu yazdı. Oyunları yurt dışında da sahnelendi. Eserleri arasında 10 film senaryosu ve çok sayıda radyo oyunu uyarlaması da yer almaktadır. Shakespeare, Çehov, Gogol, Lorca, Brecht, Genet, Nâzım Hikmet, Orhan Kemal, Sabahattin Kudret Aksal, Oktay Arayıcı, Vasıf Öngören'in başyapıtlarının da bulunduğu 40'a yakın tiyatro oyunu ile 6 sinema filmi ve 100'ü aşkın radyo oyunu yönetti. Calderon, Marivaux, Racine, Brecht, Genet, Kovaçevic ve Ferris'den tiyatro oyunları çevirdi. Tiyatro ve sinema alanında yazarlık, yönetmenlik ve tasarım çalışmalarıyla Londra 1969, Londra 1988, Bastia 1989, Ohrid 1997 olmak üzere uluslararası ve ulusal pek çok ödül aldı.

KDV dahil fiyatı
10 TL

